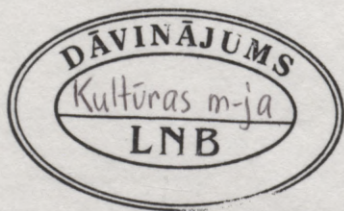
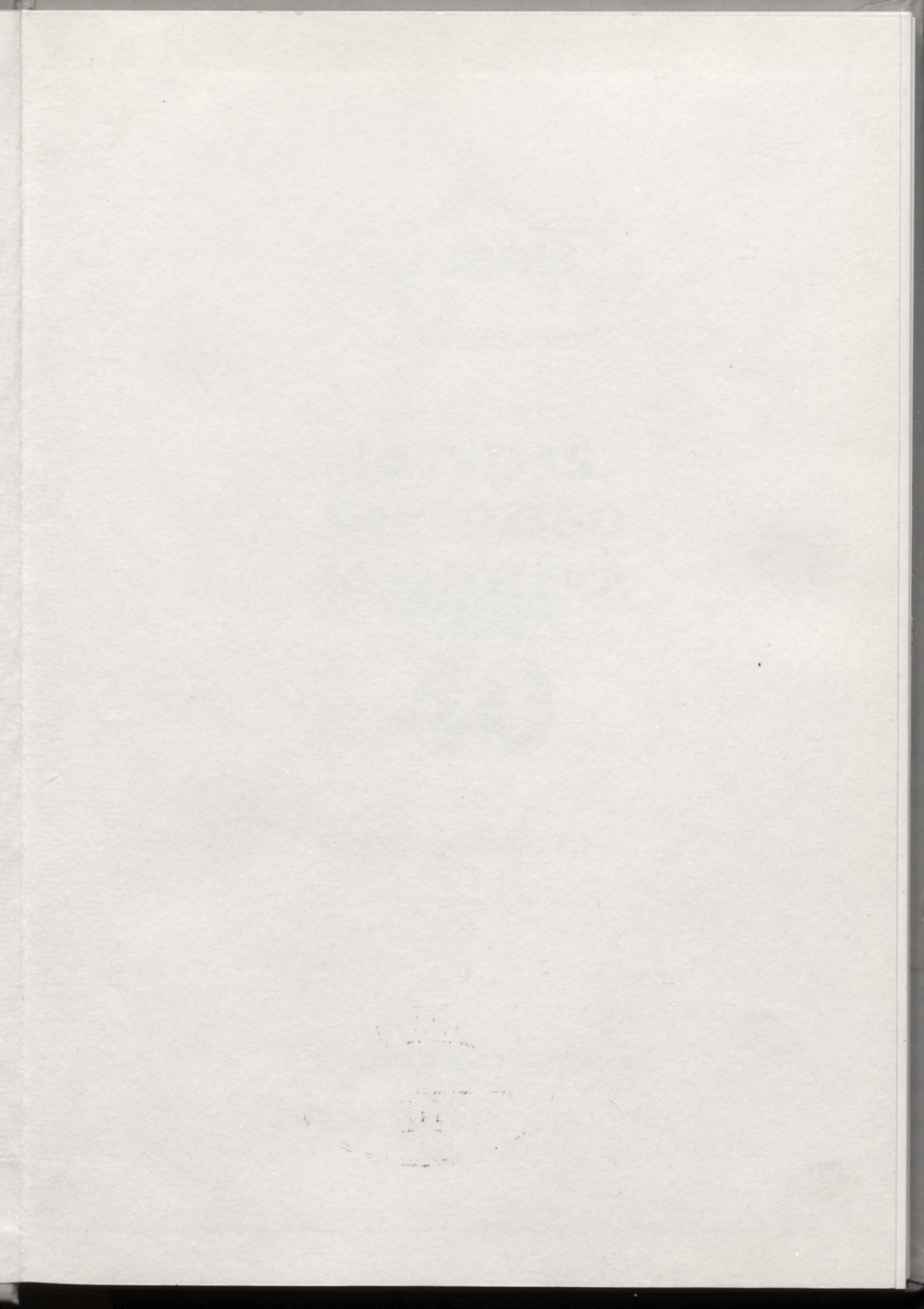

LATVIJAS NEREDŽĪGO BIBLIOTĒKA

40

238930

L₁B

2003-4
144

7
0

LATVIJAS NEREDZĪGO BIBLIOTĒKA

40

Vakar, šodien, rīt ...

Sastādītāja Ināra Martinsons

LATVIJAS NEREDZĪGO BIBLIOTĒKA
Rīga 2002

Bibliotēka 2

238930

1-2002

AA

B

LATVIJAS
NEREDZĪGO
BIBLIOTĒKA

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

0304040242

40

... šodien, rīt ...

Sastādītāja: Ināra Martinsone
Redkolēģija: Irēna, Gaile, Indra Gromule,
Aivars Lācis, Anita Matisone
Foto: Aivars Lācis

Izdevums sagatavots ar Latvijas Kultūras
ministrijas atbalstu

© Latvijas Neredzīgo bibliotēka, 2002

PRIEKŠVārds

Šis izdevums veltīts visiem tiem, kuri devuši savu ieguldījumu Latvijas Neredzīgo bibliotēkas izveidošanā, tās darbā un attīstībā. Tas veltīts arī tiem, kuriem mūsu bibliotēkā pieejamās grāmatas palīdz izzināt pasauli un vaļas brīžos sniedz baudījumu, klausoties iemīļotu autoru darbus.

Gadu gaitā bibliotēka no grāmatu izsniegšanas un priekšā lasīšanas vietas kļuvusi par mūsdienīgu informācijas centru. Pirms 25 gadiem par tik krasām pārmaiņām nevarējām pat iedomāties. Tagad par bibliotēkara ikdienišķu darba rīku ir kļuvis dators. Kopsolī ar tehnisko progresu iet arī mūsu bibliotēkas skaņu ierakstu studija, kurā grāmatu ieskaņošanu lentēs, vēlāk kasetēs, nu jau nomainījuši digitālie ieraksti. Pateicoties Sorosa fonda un Sabiedrības integrācijas fonda atbalstam, ievērojamas pārmaiņas bibliotēkā ienesuši realizētie projekti.

Esam izvirzījuši mērķi kļūt par svarīgu invalidu integrācijas sastāvdaļu, nodrošinot vispusīgus bibliotēkāros pakalpojumus un informācijas pieejamību visiem, kuri kāda iemesla dēļ nespēj lasīt parasto iespiedrakstu.

Vēlu radošu veiksmi un izturību tiem, kuri strādā šajā tik ļoti vajadzīgajā un pieticīgi atalgotajā jomā.

Tamāra Melberga
Latvijas Neredzīgo bibliotēkas direktore

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

KM	Kultūras ministrija
LAN	Lasītāju apkalpošanas nodaļa
LNERB	Latvijas Neredzīgo bibliotēka
LNB	Latvijas Neredzīgo biedrība
LNB CV	Latvijas Neredzīgo biedrības Centrālā valde
MRU	Mācību un ražošanas uzņēmums
RMRU	Rīgas Mācību un ražošanas uzņēmums
RVNBI	Rīgas Vājredzīgo un neredzīgo bērnu internātskola
SFL	Sorosa fonds – Latvija
SIES	Skaņu ierakstu studija
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
TO	Teritoriālā organizācija

S A T U R S

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS	4
IEVADS	6
BIBLIOTĒKAS ĒKAS VĒSTURE	7
BIBLIOTĒKAS PRIEKŠVĒSTURE	10
SKAŅU IERAKSTU STUDIJAS VEIDOŠANĀS	19
LATVIJAS NEREDZĪGO BIBLIOTĒKA ŠODIEN	22
SKAŅU IERAKSTU STUDIJA	27
LASĪTĀJU APKALPOŠANAS NODAĻA	41
KOMPLEKTĒŠANAS UN APSTRĀDES NODAĻA	53
TIFLOLOĢIJAS NODAĻA	57
METODIKAS UN BIBLIOGRĀFIJAS NODAĻA	69
FILIĀLES	75
NOBEIGUMS	86
PĒCVĀRDA VIETĀ	88
PEŽIOME	89
SUMMARY	92
PIELIKUMI	95
FAKTU UN NOTIKUMU HRONOLOĢIJA	118
RALIZĒTIE PROJEKTI	120
SKAŅU IERAKSTU STUDIJAS DIKTORU SARAKSTS	123
IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS	126
ADRESE UN TELEFONI	130

IEVADS

Grāmata ir mēģinājums savākt un apkopot materiālus par bibliotēkas darbību 40 gadu laikā un ielūkoties bibliotēkas un Skaņu ierakstu studijas veidošanās priekšvēsturē. Materiāls tapis visa bibliotēkas kolektīva kopēja darba rezultātā. Katrs bibliotēkas darbinieks meklējis vēstures faktus gan dokumentos, gan savās atmiņās. Vēl joprojām bibliotēkā strādā daži darbinieki, kuri bijuši klāt tās darbības pirmsākumā. Cēsu filiāles vadītāja Aina Karele strādā no 1964. gada 2. janvāra. Skaņu ierakstu studijas vadītājs Valdis Viklis darba gaitas sācis 1967. gada 1. jūlijā. Dzintra Pole, Ināra Martinsone un Irēna Gaile – bibliotēkā strādā no septiņdesmito gadu sākuma. Lielākā daļa darbinieku strādā bibliotēkā 25, 20 un 15 gadus. Bibliotēkas kolektīvs ir pieredzējis, stabils un radošs.

Lai labāk izsekotu bibliotēkas attīstībai gadu gaitā, katra tās struktūrvienība aprakstīta atsevišķi. Grāmatā iekļauti šādi pielikumi: faktu un notikumu hronoloģija, bibliotēkas darba rādītāji, realizētie projekti, Skaņu ierakstu studijas diktoru saraksts, katalogu un kartotēku uzskaitījums, Latvijas karte, kurā parādīti centra bibliotēkas un tās filiāļu apkalpojamie rajoni.

BIBLIOTĒKAS ĒKAS VĒSTURE

Mūsu jaukā, mājīgā bibliotēkas koka ēka izrādās ir bijusi Nikolaja Andreja Pihlaura (Nicolai Andreas Pychlau, 1828.—1887.) muižiņa. 1851. gadā N. A. Pihlaus saņēma Strazdumuižā zemes gabalu kā vecāku kāzu dāvanu. Uz tā **1853.** gadā viņš uzcēla ērtu un mājīgu villu un saimniecības ēkas.

Ēka ¹

Ēka (Juglas ielā 14, agrāk Pāles ielā 14) būvēta 19. gs. klasicisma stilā. Tā ir koka ēka ar mansarda jumtu, kas nosegts ar kārnīņiem. Ārējais risinājums simetrisks. Ziemeļu pusē ieejas portāls ar divām kolonnām. Lieveņa abās pusēs bijušas divas lauvas, kuras vestas no Itālijas. 20. gs. 60-o gadu vidū tās

¹ Strazdumuiža Pāles ielā 14 / I. Stūrmaņa foto // Rīgas arhitektūra. - Rīga: Avots, (1989). - 175. lpp.

aizvestas uz Rundāles pili. Dienvidu pusē ēkai bijusi veranda. Vēlākās pārbūvēs zudis ēkas simetriskais risinājums. Austrumu galā tika uzcelta pusapaļa divstāvu piebūve, savukārt rietumu galā - koka un daļēji ķieģeļu piebūve, kurā izbūvēja jaunas kāpnes un utilitāras telpas. Vēlākos gados notika iekštelpu pārbūve - tika iebūvētas dažas sienas, sadalot atsevišķas telpas vairākās, izveidoja arī skatuvi un vairākus sanitāros mezglus.

1881. g. zemes gabala platība bija 6,42 ha. Tas atradās Biķernieku ceļa (tagad Juglas iela) abās pusēs, stiepjoties paralēli aptuveni 400 m garumā.

Pēc N. A. Pihlaura nāves 1887. gada 1. aprīlī muižiņu mantoja viņa dzīvesbiedre Sofija Elizabete Pihlaura dzimusi Krēgere (1831.-1910.), kura to 1889. gadā dāvināja meitai Karolīnai Sofijai (1864.-1911.) sakarā ar viņas precībām ar juridisko zinātņu kandidātu Ernestu Kristiānu Aleksandru Panderu (1859.-1924.).

N. A. Pihlaus un viņa dzīvesbiedre apbedīti Rīgā Lielajos kapos. Izdemolētajā ģimenes kapličā saglabājusies plāksne ar uzrakstiem.

1911. gada 6. oktobrī nomira Karolīna Sofija Pandere, un par muižiņas īpašniekiem kļuva viņas dzīvesbiedrs ar abiem dēliem.

N. A. Pihlaus un viņa ģimenes locekļi aktīvi atbalstīja Neredzīgo institūtu, piešķirot ziedojumus.

1926. gadā muižas ēkā atklāja pilsētas bērnu patversmi. "Pirmos gadus patversmē bija gandrīz tikai katoļticīgi bērni. Tagad konfesionālais raksturs zudis. Pie patversmes plašs sakņu dārzs".¹ Pēc kara līdz 1960. gadam bibliotēkas ēkā mājāja Rīgas Vājredzīgo un neredzīgo bērnu internātskola (RVNBI). No 1963. gada

šajā gadsimtus pārdzīvojušajā namā darbojas Latvijas Neredzīgo bibliotēka ar Strazdumuižas spoku, kurš ienes labvēlīgu auru un dažkārt arī izjoko tās iemītniekus un viesus.

Ēkas dienvidu puses fragments

¹ Lancmanis Z. Jugla un apkārtnē. - Rīga: RSEB, 1930. - 13.-14. lpp.

BIBLIOTĒKAS PRIEKŠVĒSTURE

2002. gadā Latvijas Neredzīgo bibliotēka atzīmē savas pastāvēšanas 40. gadadienu. Jau četrus gadu desmitus Latvijas Kultūras ministrijas paspārnē ir bibliotēka, kas sniedz bibliotekāros pakalpojumus cilvēkiem ar redzes traucējumiem visā Latvijas teritorijā, nodrošinot ar grāmatām Braila rakstā (neredzīgo rakstā), ar audiogrāmatām (ieskaņotajām jeb "runājošām grāmatām") un mūzikas ierakstiem.

Jāmin, ka neredzīgo bibliotekārā apkalpošana sākusies jau 19. gs. otrajā pusē. Pirms 130 gadiem (1872. g.) Rīgā nodibināja pirmo neredzīgo skolu. Bet kur skola, tur arī grāmatas. Par to liecina bibliotēkas krājumā esošās 1833., 1859., 1867., 1871. u.c. gados Vācijā izdotās mācībām nepieciešamās grāmatas, kā arī **visvecākā** (1899. g.) ar roku pārrakstītā grāmata Braila rakstā **latviešu** valodā Augusta Deglava "Pastarā diena. Stāsts iz tautas dzīves. 1. d.". Grāmata rakstīta, izmantojot vācu alfabētu.

1922. gada 1. janvārī Rīgas Neredzīgo institūts pāriet valsts pārziņā. Izglītības ministrijas Mēnešraksta 1923. gada 9. numurā tika rakstīts, ka: "Latviešu valodā, izņemot dažas ābece, nebija nevienas mācību grāmatas".¹

1922. gadā neredzīgo skolas skolotāji P. Eihe un A. Rutkis izstrādāja neredzīgo raksta latviešu alfabētu.

1922. gada 26. oktobra Latvijas Ministru kabineta sēdē valdība atvēlēja Darba ministrijai 500 tūkstošus rubļu inteligento bezdarbnieku apmācīšanai un

¹ Fr. Ans. Neredzīgo dzīve Latvijā // Izglītības Ministrijas Mēnešraksts. - Nr. 9 (1923), 1058. lpp.

nodarbināšanai pie neredzīgo grāmatu rakstīšanas darbiem.¹ Tika izstrādāti "Noteikumi par neredzīgo bibliotēkas izgatavošanas darbiem,"² par iesaistīšanos grāmatu pārrakstīšanā.

Iepazīstoties ar LPSR Neredzīgo biedrības (LNB) darbības pārskatiem par 1947. – 1952., 1956., 1960. un 1961. gadu, ir skaidrs, ka bibliotēkas jautājums allaž bijis dienas kārtībā un ka 40-o gadu beigās tā sākusi darboties sabiedriskā kārtā vairākās LNB pirmorganizācijās un pansionātā. Par republikāniskās neredzīgo bibliotēkas nodibināšanu runāts jau 1950. gadā, bet 1951. gada 12. martā Kultūras un izglītības iestāžu komitejai iesniegts projekts Nr. 178 par bibliotēkas nodibināšanu³. Lai gan bibliotēkas jautājumu neizdevās nokārtot, sabiedriskā LNB bibliotēka darbojās un 1951. gadā tajā bijuši 56 lasītāji, kuriem izsniegti 760 Braila grāmatu sējumi. Grāmatas Braila rakstā tika pārrakstītas ar roku. Dokumentos minēts, ka bibliotēkā 1947. gadā, iesākot tās darbību, bija vairāk nekā 300 grāmatu sējumu. 1952. gadā uzsākta kolektīva grāmatu priekšā lasīšana vairākas reizes nedēļā, kā arī laikrakstu priekšā lasīšana LNB uzņēmuma cehos. Ar grāmatām tika apgādāti neredzīgie biedri slimnīcās un sanatorijās. LNB Centrālās valdes (CV) **1956.** gada atskaitē teikts, ka bibliotēka uzsākusi jaunu lasītāju apgādes veidu ar grāmatām – **pa pastu**. Grāmatas finiera kastēs tika sūtītas ārpus Rīgas dzīvojošiem biedriem, kuri pēc izlasīšanas tās nosūtīja atpakaļ.

¹ LVVA. - 5213. f. - 7. apr. - 3418. l. - 19. lp.

² LVVA. - 5213. f. - 7. apr. - 3418. l. - 15. lp.

³ LVVA. - 226. f. - 1. apr. - 19. l. - 57. lp.

1953. gada martā sāka darboties **neredzīgo raksta tipogrāfija**. Tika nodibināta arī Latvijas izdevniecības Neredzīgo literatūras redakcija. Pirmo reizi lasītāji grāmatas varēja iegādāties neredzīgo rakstā dzimtajā valodā. LNB biedriem tika pārdoti vairāk kā 550 sējumi.

1957. gadā LNB CV panāca, ka **neredzīgo bibliotēku** izveidoja **kā Rīgas pilsētas 27. bibliotēkas filiāli** ar algotu bibliotekāru – neredzīgo Staņislavu Miklaševiču, kurš būtiski sekmēja republikāniskās neredzīgo bibliotēkas un skaņu ierakstu studijas organizēšanu. **1961.** gada 1. janvārī pēc LNB CV iniciatīvas filiāle tika pārveidota par **Rīgas pilsētas 19. Neredzīgo raksta bibliotēku** Neredzīgo pansionātā Pāles ielā 3 (telpu platība 84 m²). Bibliotēkas štatos bija bibliotēkas vadītājs – Staņislavs Miklaševičs, lasītavas pārzine – Dagnija Kaspāre, abonementa pārzine – Velga Alksnīte un apkopēja-kurinātāja – Lilija Ravinska. Šī bibliotēka bija Latvijas Neredzīgo bibliotēkas priekštece.

1962. gadā ar Latvijas PSR Ministru Padomes 23. marta rīkojumu Nr. 417-r¹ tika nodibināta Republikāniskā Neredzīgo raksta bibliotēka Kultūras ministrijas (KM) pakļautībā. S. Miklaševičs atcerējās: "... 1962. gada marta beigās bibliotēkā iegāja vīrs ar pistoli pie sāniem un noprasīja manu uzvārdu. Tad uzlika uz galda grāmatu, kurā lika parakstīties. Pēc tam pasniedza vēstuli, kura bija ar surguču aizzieģelēta. Tajā atradās Ministru Padomes 1962. g. 23. marta lēmums, kurā bija teikts, ka uz Rīgas 19. Neredzīgo raksta bibliotēkas bāzes tiek

¹ LVA. - 1960. f. - 1. apr. - 1. l. - 1. lpp.

organizēta Centrālā Republikāniskā Neredzīgo raksta
bibliotēka."¹

Библиотека № 19

LATVIJAS PSR MINISTRU PADOME
СОВЕТ МИНИСТРОВ ЛАТВИЙСКОЙ ССР

РАСПОРЯЖЕНИЕ № 417-р

гор. Р и г а

23 марта 1962 года

1. Передать в непосредственное ведение Министерства культуры Латвийской ССР Рижскую городскую библиотеку № 19, находящуюся в ведении исполнительного комитета Пролетарского районного Совета депутатов трудящихся гор.Риги, с имеющимся инвентарем, оборудованием и книжным фондом и наименовать ее Республиканской библиотекой для слепых и слабовидящих читателей.

2. Уменьшить по местному бюджету гор.Риги на 1962 год ассигнования на содержание городской библиотеки № 19 в сумме 4 тыс. рублей и соответственно увеличить ассигнования Министерству культуры Латвийской ССР по республиканскому бюджету согласно приложению № 1.

Одновременно выделить Министерству культуры Латвийской ССР дополнительные ассигнования на содержание Республиканской библиотеки для слепых и слабовидящих читателей в сумме 2,4 тыс. рублей за счет превышения доходов над расходами по республиканскому бюджету согласно приложению № 2.

3. Принять предложение Центрального правления Общества слепых Латвийской ССР о внесении Обществом дополнительно выявленных доходов в республиканский бюджет в I квартале 1962 года в сумме 2,8 тыс. рублей.

4. За счет дополнительно выявленных и полученных доходов в соответствии с пунктом 3 настоящего распоряжения увеличить Министерству культуры Латвийской ССР для дополнительного финансирования Республиканской библиотеки для слепых и слабовидящих читателей ассигнования из республиканского бюджета в сумме 2,8 тыс. рублей, в том числе во II и III кварталах по I тыс. рублей и в IV квартале - 0,8 тыс. рублей.

5. Обязать Министерство финансов Латвийской ССР и исполнительный комитет Рижского городского Совета депутатов трудящихся внести в соответствующие бюджеты на 1962 год изменения, вытекающие из настоящего распоряжения.

Заместитель Председателя
Совета Министров Латвийской ССР

М. Плудон

*Latvijas PSR Ministru Padomes 23. marta
Rikojums Nr. 417-r*

¹ Miklaševičs S. [Atmiņas]. - Rīga, 1991. - 9-10. lpp.

Lasītāju apkalpošanas kārtību noteica 1962. gada 10. aprīlī Latvijas PSR Kultūras ministrijas apstiprinātais Nolikums par Republikānisko Neredzīgo raksta bibliotēku. Galvenais bibliotēkas uzdevums, gluži kā šodien, bija visu republikā dzīvojošo neredzīgo un vājredzīgo apkalpošana ar grāmatām Braila rakstā un ieskaņotajām grāmatām, žurnāliem un laikrakstiem. Beidzot bibliotēka bija ieguvusi republikāniskās bibliotēkas statusu, bet tās vadītājs nesamierinājās ar sasniegto. Lai tā tiešām kļūtu par tādu, vajadzēja iegūt darbam piemērotas telpas. Enerģiskais, uzņēmīgais, neatlaidīgais, ideju bagātais, bet dažkārt nesavaldīgais un skajais, kā S. Miklaševiču raksturoja ar viņu kopā strādājušie kolēģi, turpināja cīņu par jaunām telpām bibliotēkai gan tiešā, gan pārnestā nozīmē. S. Miklaševičs rakstīja vēstules, kuras sagatavot viņam palīdzēja inteligentā Berta Smiļģe (lēgendārā režisora E. Smiļģa ilggadējā dzīvesbiedre). Sākotnēji vēstules par Republikāniskās Neredzīgo bibliotēkas nodibināšanu, vēlāk par telpu iegūšanu, tika adresētas Ministru Padomei un Kultūras ministrijai. Telpu jautājumā tika lūgta palīdzība LNB, bet biedrībai pašai trūka telpas. 1960. gadā RVNBI rīcībā tika nodota jauna trīsstāvu ēka. Jānis Dimants, kurš tolaik strādāja Latvijas Neredzīgo biedrības Rīgas Mācību un ražošanas uzņēmuma (RMRU) radiomezglā un 19. Neredzīgo raksta bibliotēkā, ieteica pārņemt bijušās skolas telpas Juglas ielā 14. Un tad sākās nebeidzams "riņķa dancis" dažādos līmeņos, nepārtaukta birokrātisko iestāžu "šturmešana". S. Miklaševičs vēstulē Izglītības ministrijai lūdza, lai telpas Juglas ielā 14 piešķir bibliotēkai, jo jaunā skola uzcelta par LNB līdzekļiem. Pēc dažām dienām tika saņemta noraidoša atbilde un paskaidrojums, ka ēkā tiks izvietota pionieru vadītāju

skola. Vēlreiz tika sūtīta vēstule Ministru Padomei. Atbilstoši padomju laika garam S. Miklaševičs meklēja atbalstu valdības, partijas, pilsētas pārvaldes iestādēs, Kultūras, Izglītības, Sociālās nodrošināšanas un Finanšu ministrijās. Viņš tika uzklausīts, bet apmierinošu atbildi nesaņēma. Direktors atcerējās, ka 1961. gada decembra sākumā bibliotēku apmeklēja pats Izglītības ministrs, ministra vietnieks un LKP CK instruktore, kura ieiedama bibliotēkā, iesaukusies: "Kā jūs te strādājat? Te taču nav vietas, kur pagriezties, jā, jums telpas nepieciešamas nekavējoši, ... tomēr bijušās skolas telpas jūs dabūsiat tikai pār manu līķi!"¹ Pret telpu nodošanu bibliotēkai iebilda arī skolas direktors. 1962. gada martā Rīgā notika kultūras un izglītības darbinieku trīs dienu seminārs, kurā uzstājās S. Miklaševičs. Viņš pakavējās arī pie bibliotēkas telpu jautājuma.

1962. gada 28. janvārī S. Miklaševičs uzrakstīja vēstuli toreizējam LKP CK I sekretāram A. Pelšem par birokrātiju valsts iestādēs. Tika saņemta atbilde, ka jautājums bibliotēkas labā jāizlemj piecu dienu laikā...

1963. gada 5. februārī LKP CK Propagandas daļā notika sanāksme, kurā piedalījās A. Voss, Izglītības ministra vietnieks L. Grudulis, Sociālās nodrošināšanas ministre V. Pihele, LNB CV priekšsēdētājs J. Čakstēns, KM pārstāve I. Brence, RVNBI direktors G. Blūms, Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks V. Krūmiņš u.c. Tika skatīts jautājums par telpu piešķiršanu Neredzīgo bibliotēkai.

¹ Miklaševičs S. [Atmiņas]. - Rīga, 1991. - 12. lpp.

1963. gada 11. martā pēc S. Miklaševiča uzstājīgā lūguma Izglītības ministra vietniekam paātrināt telpu jautājuma risināšanu, beidzot tika saņemta atbilde, ka bibliotēka telpas var ieņemt nekavējoties.

*Latvijas Neredzīgo bibliotēkas pirmais direktors
Stanislavs Miklaševičs*

Kultūras ministrs V. Kaupužs no KM autobāzes iedeva automašīnas grāmatu pārvešanai. S. Miklaševičs atcerējās: "Es aizgāju uz ēku Juglas ielā 14. Durvis bija

aizslēgtas. Ar roku izsītu stiklu, atvēru logu, un mēs ar J. Dimantu ielīdām telpā. Dimants no iekšpuses atmūķēja durvis. Tagadējā abonementā atvērām visus logus un pa tiem krāvām grāmatas un citu inventāru. Pēc tam skolas partijas organizācijas sekretārs Zukulis devās tiešā uzbrukumā un ar dūrēm virzījās uz V. Alksnītes pusi, bet te atradās arī pirmās klases bokseris Cinovskis Mārtiņš.¹ Taču cīņa vēl nebija galā, un pēc skolas darbinieka nelikumīgās telpu ieņemšanas direktoram nācās atkarot telpas vēlreiz, pat ar Tautas tiesas un Augstākās tiesas starpniecību. S. Miklaševičs stāstīja, ka troksnis bijis liels un lustīgs, tiesas izpildītāja ieslēgusi viņu kabinetā un aizliegusi iziet, bet skolas partijas organizācijas sekretārs solījis nocirst viņam galvu. Jāpiekrīt teicienam, ka viss ir labs, kas labi beidzas.

V. Alksnīte atcerējās, ka tad, kad bibliotēkas rīcībā nonāca vēsturiskā koka māja, viņai kopā ar darbā pieņemto Loniju Bergu nācās veikt fiziski smago grāmatu fonda pārceļšanas darbu. RMRU uz nedēļu aizdeva savu elektrokāru, kura vadītājs V. Alksnītei ierādīja, kā šis braucamais vadāms, un tika uzsākta grāmatu pārvešana uz bibliotēkas pašreizējām telpām Juglas ielā 14.

Sākotnēji bibliotēkas ēkā atradās 5 dzīvokļi, bet pamazām iedzīvotāji pārgāja dzīvot citur, un no 2001. gada visa māja atrodas bibliotēkas rīcībā.

¹ Miklaševičs S. [Atmiņas]. - Rīga, 1991. - 15. lpp.

Tāda īsumā ir bibliotēkas organizēšanas un telpu iegūšanas priekšvēsture. Vienlaicīgi cieši blakus solīti pa solītim radās un attīstījās skaņu ierakstu studija.

Pirmais Skaņu ierakstu studijas vadītājs Anatolijs Gutfricis

*Latvijas Neredzīgo bibliotēkas pirmais direktors
Stasislavs Mikševičs*

Kultūras ministrs V. Kaupužs no KM autobāzes
ledeva automašīnas grāmatu pārvešanai. S. Mikševičs
atcerējās: "Es aizgāju uz ēku Jūdas ielā 14. Kurjs Jūda
Mikševičs S. [Amiga] + Rīga, 1991. - 12. lpp.

SKAŅU IERAKSTU STUDIJAS VEIDOŠANĀS

Lai runātu par Latvijas Neredzīgo bibliotēkas (LNerB) Skaņu ierakstu studijas (SIES) pirmsākumu, jāatgriežas 20. gs. 50 –o gadu vidū, kad bijušajā Padomju Savienībā parādījās pirmie sadzīves spoļu magnetofoni un izlaista pirmā magnētiskā lente (1954. g.). Viens no pirmajiem sadzīves magnetofoniem bija "Dņepra-3", kas mūzikas ierakstu cienītāju vidū izraisīja lielu interesi, jo ar šī aparāta palīdzību pirmo reizi magnetofona lietotājs varēja pats ierakstīt, kā arī pārkopēt skaņu ierakstus. Magnetofonu ienākšanai cilvēku sadzīvē bija tikpat liela nozīme, kā pirmajiem datoriem 90-o gadu sākumā. Īpaši svarīga šo aparātu izmantošana bija vājredzīgajiem un neredzīgajiem cilvēkiem. Magnetofonus "Dņepra-3" iegādājās RVNBI un RMRU sava radio mezglā vajadzībām. Bija vajadzīgi cilvēki, kuri mācētu šo tehniku prasmīgi izmantot. Viens no pirmajiem jāmin toreizējais RVNBI neredzīgais skolnieks Jānis Dimants, kurš ne tikai iemācījās veikt kvalitatīvus skaņu ierakstus, bet arī apguva magnetofona profilaktiskās apkopes un remonta iemaņas. Savas zināšanas viņš labprāt sniedza arī citiem interesentiem. Pēc RVNBI beigšanas 1955. gadā J. Dimants sāka strādāt RMRU. Paralēli savam tiešajam darbam ražošanā viņš rosīgi piedalījās vietējā radio mezglā darbā, rūpējoties par aparātūras darbību, kā arī cenšoties uzlabot pārraižu kvalitāti.

50-o gadu otrajā pusē līdzās informatīvajiem materiāliem radiomezglā pārraidēs sāka lasīt arī daiļliteratūru, kas jūtami papildināja lasītāju iespējas iepazīties ar jaunām grāmatām. Daļa neredzīgo reizēm

sanāca kopā nelielā pulciņā, atrodot kādu priekšā lasītāju, lai noklausītos kopīgi izvēlētu grāmatu. Un tomēr visi šie pasākumi nevarēja apmierināt neredzīgo lasītāju pieprasījumu pēc grāmatām. S. Miklaševičam un J. Dimantam kādā tikšanās reizē radās ideja, ieskaņot grāmatas magnetofona lentēs. 1961. gada pavasarī Neredzīgo pansionātam piederošajā ēkā ar ilggadējās Neredzīgo pansionāta direktores Izoldes Vītolas atbalstu, ierādot telpu līdzās bibliotēkai, tika izveidota eksperimentāla grāmatu ierakstu studija.

Sadarbībā ar LNB un ar tās materiālo atbalstu tika iegādāta nepieciešamā aparatūra: magnetofoni "Melodija" un "Dņepra-11". Tajā laikā J. Dimantu no darba ražošanas cehā pārcēla uz darbu elektrocehā par radio mehāniķi, piešķirot viņam 5. kategorijas kvalifikāciju. Vienlaicīgi J. Dimants sāka strādāt Rīgas pilsētas 19. bibliotēkas filiālē pie skaņu ierakstiem.

Lai gūtu pieredzi topošās skaņu ierakstu studijas tehnisko un organizatorisko jautājumu risināšanā, S. Miklaševičs kopā ar bibliotēkas abonementa vadītāju V. Alksnīti devās uz Maskavu un Kijevu, kur Krievijas un Ukrainas Neredzīgo raksta bibliotēkās viņi guva priekšstatu, kā veidojama grāmatu ierakstu studija. S. Miklaševičs stāstīja, ka skaņu ierakstu studijai netika piešķirta neviena štata vienība, bet finansējums tika izdalīts kā pilsētas bibliotēkai. Ārštata dikturu algošanai piešķīra 100 rubļus. Magnetofona lentes varēja iegādāties ne vairāk kā 350 tūkstošus metru, tas ir, simts 350 metrīgās spoles. Lai studijai iegādātos magnetofonus, bibliotēkas vadītājs griezās LNB CV prezidijā ar vēstuli, kurā paskaidroja, ka tuvākajā laikā bibliotēkā darbu sāks skaņu ierakstu studija.

Lai noklausītos ierakstītās grāmatas, katram

neredzīgajam nepieciešams magnetofons, kurš maksā ne mazāk kā 145 rubļus ("Dņepra – 11"), tādēļ viņš ierosināja katram redzes invalīdam, kas nopirks šādu magnetofonu, kompensēt 50% no tā vērtības. Priekšlikums tika atbalstīts.

1961. gada maijā Jānis Dimants jau strādāja bibliotēkas studijā.

Bija pienācis laiks ielasīt pirmo "runājošo" grāmatu, un V. Alksnītei 1961. gada maijā izdevās pierunāt savu radnieci Elfrīdu Lasmani, dramatiskās un vārda mākslas speciālisti ar patīkamu balsi, to ielasīt. Tā bija somu rakstnieka E. Sinervo grāmata "Mītenis Viljami", no kuras tika izgatavotas 3 kopijas.

1961. gada jūnijā tika pieņemts LNB CV lēmums par oficiālas skaņu ierakstu studijas dibināšanu, kā arī papildus lēmums par magnetofonu iegādi uz atvieglotiem noteikumiem LNB biedriem. **1. jūlijā bibliotēkā tika nodibināta Skaņu ierakstu studija.**

LATVIJAS NEREDZĪGO BIBLIOTĒKA ŠODIEN

Atskatoties pagātnes notikumos, esam nonākuši pie šodien Latvijā pazīstamās publiskās bibliotēkas, kura no 1962. gada aprīļa darbojas kā Republikāniskā Neredzīgo bibliotēka, bet laika gaitā mainot nosaukumus, 1992. gadā kļuva par Latvijas Neredzīgo bibliotēku (KM pavēle Nr. 237, 24. 11. 1992.).

Bibliotēkas nolikumā teikts: "**Latvijas Neredzīgo bibliotēka ir kultūras, izglītības un informācijas iestāde, kuras darbības mērķis ir redzes invalīdu bibliotekārā, bibliogrāfiskā un informacionālā apkalpošana.**"¹

Tās galvenais uzdevums ir nodrošināt visiem valstī dzīvojošajiem redzes invalīdiem brīvu, neierobežotu literatūras un nepieciešamās informācijas saņemšanu viņiem pieejamā formā, sniedzot bezmaksas pakalpojumus šajā jomā.

Lai gan bibliotēka ir paplašinājusies un reorganizējusies, tā saglabājusi sākotnējo struktūru. To vada direktore, kurai ir divi vietnieki, no kuriem viens tehniskajos jautājumos. Ir Skaņu ierakstu studija ar kopētavu, Lasītāju apkalpošanas nodaļa ar lasītavu un mūzikas sektoru, Komplektēšanas, apstrādes un fonda organizācijas nodaļa, Metodikas un bibliogrāfijas nodaļa, Tifloloģijas nodaļa, 7 bibliotēkas filiāles, grāmatvedība un saimnieciski tehniskā daļa. Bibliotēkā strādā 49 darbinieki, no kuriem 26 bibliotekārie un 6 inženiertehniskie darbinieki. 9 bibliotēkas darbinieki ir

¹ Latvijas Neredzīgo bibliotēkas nolikums. - Rīga: Latvijas Neredzīgo bibliotēka, 1997. - 1. lp.

I vai II grupas redzes invalīdi.

1964. gada janvārī darbu sāka pirmā bibliotēkas filiāle Cēsīs. 1965. gada janvārī izveidoja otro filiāli Liepājā un februārī trešo – Daugavpilī. Tikai pēc astoņiem gadiem, 1973. gada oktobrī, tika atvērta filiāle Jelgavā. Nākamā filiāle izveidojās Ventspilī 1978. gada decembrī, 1979. gada aprīlī – Rēzeknē, bet Balvos – 1982. gada augustā. Bibliotēkas filiāles vēsturiski veidojušās pilsētās, kurās ir LNB mācību un ražošanas uzņēmumi un teritoriālās organizācijas (TO). Katrai filiālei un centram Rīgā ir savi lasītāju apkalpojamie rajoni, tādējādi aptverot visas Latvijas teritoriju (skat. karti grāmatas pielikumā). Bibliotēkas darbība cieši saistīta ar LNB, ko veicina abu organizāciju atrašanās blakus telpās un kopīgs uzdevums, palīdzēt cilvēkiem ar redzes problēmām. Bibliotēkas darbinieki labprāt iesaistās LNB pasākumu organizēšanā, scenāriju rakstīšanā, strādā TO, ir pavadoni neredzīgajiem, lasa lekcijas, sagatavo referātus, apskatus un veic citus pienākumus. 12 bibliotēkas darbinieki (redzīgie) centrā un filiāles ir LNB biedri.

LNERB atrodas skaistā vietā pilsētas nomalē pie Juglas ezera, kādreizējā angļu parka simtgadīgo ozolu un kļavu ieskaudtajā Strazdumuižas teritorijā. Te atrodas ciemats, kurā pārsvarā dzīvo iedzīvotāji ar redzes traucējumiem. Blakus bibliotēkai ir Strazdumuižas internātskola (bijusī RVNBI), LNB CV, Redzes invalīdu sociālās aprūpes un rehabilitācijas centrs (pansionāts), LNB Rehabilitācijas centrs, LNB vēstures sabiedriskais muzejs un RMRU.

Bibliotēkas darbu vadījuši trīs direktori.

Pirmais direktors no 1962. līdz 1976. gadam bija Staņislavs Miklaševičs, kura kolorītā personība

iespiedusies daudzu lasītāju un kolēģu atmiņā. Viņa nopelns ir Latvijas Neredzīgo bibliotēkas kā republikāniskās bibliotēkas nodibināšana un tās telpu izcīnīšana.

*Bibliotēkas otrā direktore Alma Saleniece (pa labi) un
metodiķe Ināra Martinsone*

No 1976. līdz 1981. gadam bibliotēkas darbu vadīja **Alma Saleniece**, kura pirms tam bija strādājusi Latvijas Valsts bibliotēkā un arī neredzīgo bibliotēkā centās darboties ar plašu vērienu, pārveidojot nodaļu un sektoru darbu. Viņa ieguldīja daudz pūļu, lai uzlabotu bibliotēkas vizuālo izskatu un izremontētu

telpas. A. Salenieces ilgā bibliotekārā un bibliogrāfiskā darba pieredze palīdzēja viņai ievirzīt bibliotēkas darbu jaunā attīstības gultnē.

Kopš 1981. gada bibliotēkas direktore ir **Tamāra Melberga**. RVNBI un LVU Filoloģijas fakultātes absolvente 1976. gadā sāka strādāt bibliotēkas Komplektēšanas un apstrādes nodaļā. Pēc pieciem nostrādātajiem gadiem tika iecelta par direktori.

Bibliotēkas direktore Tamāra Melberga

T. Melbergas vadības laikā bibliotēka piedzīvojusi jauno tehnoloģiju ienākšanu ikdienas darbā – pāreju no "runājošām grāmatām" magnetofona lentēs uz audiogrāmatām kasetēs, datoru izmantošanu, interneta pieslēgumu un audiogrāmatu oriģinālu ierakstu uzsākšanu CD, izmantojot digitālo tehnoloģiju.

Kopš 1972. gada novembra, kad tika piešķirta direktora vietnieka štata vienība, šajā amatā strādājuši

Viktors Zariņš, Kārlis Tomsons, Aina Rēdmane un Anita Kalniņa. Pašreiz direktores vietnieki ir **Silvija Miciuna un Aivars Lācis**, kā vietnieks tehniskajos jautājumos.

Direktores vietniece S. Miciuna organizē bibliotēkas saimniecisko darbību, cenšas uzlabot strādājošo darba apstākļus, kā arī kārtu lietvedības un arhīvu materiālus. Galvenā grāmatvede **Maija Vīksne** un grāmatvede **Gita Vjaterē** rūpējas, lai bibliotēkas finanses vienmēr būtu kārtībā, lai katra mēneša sākumā visi darbinieki saņemtu savu nopelnīto algu. Par grāmatvedēm bibliotēkā strādājušas: Ausma Bahšteine, Anita Kalnakārkle, Skaidrīte Utāne un Daina Vaivade. Par to, lai ikviens bibliotēkas darbinieks varētu veiksmīgi strādāt, lai nepietrūktu rakstāmpapīra, zīmuļu, saspraudes vai dokumentu mapes un citas lietas, gādā saimnieciski tehniskās daļas vadītāja **Andra Jakobsone**.

SKAŅU IERAKSTU STUDIJA

Kopš 1992. gada janvāra Skaņu ierakstu studijas darbu vada **Valdis Viklis**. Studijā pašlaik strādā redaktore **Jautrīte Šuliņa**, inženieri **Egīls Česlis**, **Aleksandrs Jeršovs** un tehniķe – restauratore **Ilona Ezeriņa**.

Valdis Viklis studijas kopētavā 70-os gados

Pirmais SIES vadītājs no 1961. gada gandrīz 30 gadus bija Anatolijs Gutfrīcis.

Par redaktoriem strādājuši Laimonis Stārstnieks, Gundega Koziola, Aina Štrāle, Ausma Nereta, Dace Žogota. Kopētavā strādājuši Aivars Lācis, Jānis Rokas,

Dagnija Selecka, Mairita Oldere, Edgars Melbergs u.c.

SIES darbinieki vienmēr ir bijuši sava darba entuziasti. Viņi regulāri seko jaunumiem skaņu ierakstu tehnikas attīstībā un ir centušies iegādāties un apgūt pēc iespējas modernākas skaņu ierakstu un kopēšanas iekārtas, kā arī iepazīties ar citu šāda veida studiju darba pieredzi.

1967. gada maijā Rīgā Latvijas PSR Centrālajā Republikāniskajā Neredzīgo raksta bibliotēkā notika skaņu ierakstu studiju darbinieku starprepublikāniskā sanāksme – seminārs. Tajā piedalījās pārstāvji no Kazanjas, Kijevas, Maskavas, Minskas, Viļņas neredzīgo bibliotēkām un skaņu ierakstu studijām. Sanāksmei bija liela nozīme turpmākajā studiju darbā visā Padomju Savienībā. Tās dalībnieki vērsās ar aicinājumu Neredzīgo biedrību Centrālajās valdēs un Kultūras ministrijās, lūdzot atbalstu tehnisko līdzekļu iegādē un magnetofona lentu fondu palielināšanā (lai varētu ieskaņot vairāk grāmatu), skaņu ierakstu studiju organizēšanā republikās, kurās to vēl nebija, un lūdza Ministru Padomi atbalstīt projektu par bezmaksas pasta pakalpojumu ieviešanu "runājošo grāmatu" pārsūtīšanai.

Lai arī šie svarīgie jautājumi tika atrisināti pozitīvi, tomēr skaņu ierakstu studijas darbā nepārtraukti bija jūtams magnetofona lentu trūkums. To piešķirtais daudzums bija nepietiekams, jo, iedalot līdzekļus bibliotēkai, netika ņemts vērā, ka skaņu ierakstu studijā notiek grāmatu "ražošana", un līdzekļi tika iedalīti kā jebkurai citai bibliotēkai. Tāpēc 1969. gadā bibliotēkas direktors S. Miklaševičs apmeklēja Šostkas ķīmisko

rūpnīcu, kurā ražoja arī skaņu lentes, un ar lielām pūlēm panāca, lai bibliotēka papildus saņemtu 340 tūkstošus metru lentes ārpus piešķirtajam limitam.

Sākotnēji skaņu ierakstu studija atradās ēkas pirmajā stāvā, nelielā telpā aiz lasītavas.

No 1969. līdz 1972. gadam bibliotēkā notika kapitālremonts, tika iegūtas papildus telpas studijai un abonementam, izremontēta lasītava. 1969. gada atskaitē direktors rakstīja, ka tuvākajā laikā zinātniskās restaurācijas remontkantoris nodos ekspluatācijā modernu skaņu ierakstu studiju, kopētavu, oriģināllentu glabātavu un aparatūras remontdarbnīcu. Visas šīs telpas izvietojās ēkas otrajā stāvā.

1967. gada jūlijā bibliotēkā sāka strādāt Valdis Viklis. Tajā laikā SIES ievērojami palielinājās darba apjoms, jo, ņemot vērā, ka bibliotēkas lasītāju vairums sāka izmantot magnetofonus "Kometa", nācās pārrakstīt iepriekšējos gados ieskaņotās grāmatu kopijas no ātruma "9" uz ātrumu "4".

Lielas problēmas sagādāja magnetofona lentu iegāde, tāpēc grāmatu kopiju ierakstiem studija bija spiesta izmantot jau reiz ieskaņotas lentes, kā arī pārmontēt jaunās no tūkstošmetrīgajiem ruļļiem.

Tika iegādāta daudzkanālu stacionāra skaņu ierakstu pulsts "Tesla" un kvalitatīvi mikrofoni. Visiem studijas darbiniekiem bija viena kopēja doma par profesionāla magnetofona iegādi ieskaņoto grāmatu oriģināla ierakstam, tomēr šis sapnis tā arī nerealizējās, jo tajā laikā ar naudas līdzekļiem vien bija par maz, tāpēc ieraksta process studijā izskatījās nedaudz

komisks. Lielajai, profesionālajai "Tesla" pultij bija pieslēgts sadzīves magnetofons "Kometa".

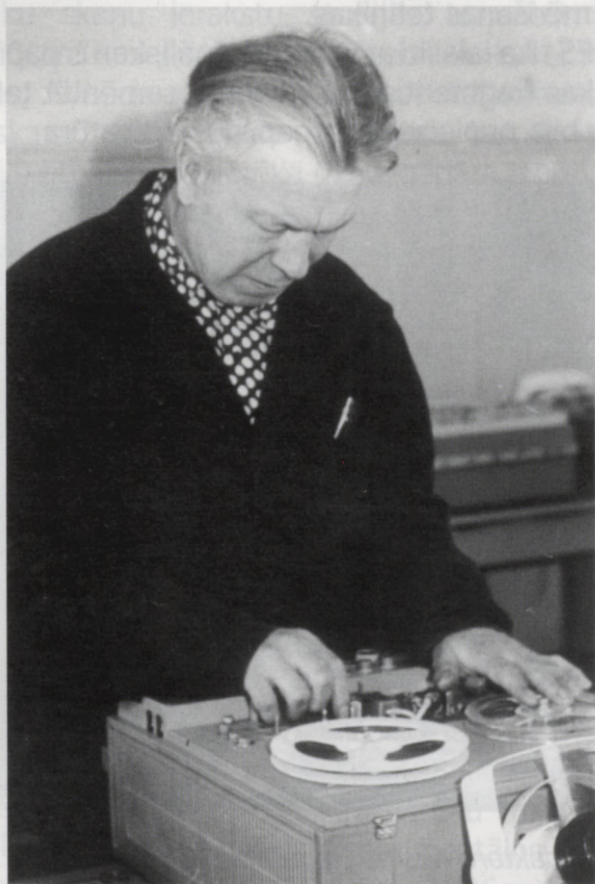
Tolaik studijā sāka strādāt arī ieskaņoto grāmatu restaurators Jevgenijs Čivčišs (līdz 1985.g.), jo "runājošās grāmatas" pēc lasītāju biežās klausīšanās dažreiz saplīsa, citreiz tika saburzītas, gadījās arī, ka lasītāji tās nodeva bibliotēkā satītas kamolā...

1973. gadā Padomju Savienībā sāka ražot jaunus 4 – celiņu magnetofonus, piemēram, "Majak" un "Jupiter", tāpēc grāmatu oriģinālu ierakstiem studijā sāka izmantot 3 – galviņu magnetofonu "Tembr – 2".

1977. gada jūnijā bibliotēkas skaņu ierakstu studijā par inženieri sāka strādāt Aivars Lācis. Sākumā viņš nodarbojās ar grāmatu kopēšanu un grāmatu oriģinālu ierakstiem. Tolaik grāmatas tika kopētas magnetofona lentēs 6 eksemplāros. Studijas kopētavā darbojās divas kopēšanas līnijas, no kurām viena tika izmantota grāmatu kopēšanai latviešu valodā, bet otra – krievu valodā. Kopēšanai tika izmantoti magnetofoni "Kometa–201". Oriģināli tika atskaņoti uz magnetofoniem "Jauza–206". Tā kā netika izmantots paātrinātais ieraksts, tad visas ieskaņotās grāmatas kopēšanas laikā varēja arī noklausīties.

Gandrīz nebija tādas dienas, kad kādam no magnetofoniem nebūtu vajadzīgs sīkāks vai lielāks remonts. Ar to veiksmīgi tika galā studijas tehniķis J. Dimants (strādāja līdz 1990. g.). Bieži viņš bija redzams gaitenī, nesot divas "Kometas", katru savā rokā. Remonta darbnīcā viņš lodēja, izdarīja elektriskos mērījumus ar nedaudz pārveidotu mērierīci. Viņš

izturējās tik brīvi un nepiespiesti, ka kolēģi tikai pēc vairākām kopā nostrādātām nedēļām saprata, ka viņš ir neredzīgs.

Tehniķis Jānis Dimants 80-os gados

Orīģinālu ierakstiem tika izmantota lielā "Teslas" skaņu ierakstu pulsts, bet jau ar magnetofoniem "Tembr-2". Tāda kopumā tad arī bija visa bibliotēkas

skaņu ierakstu studijas tehnika. Nebija neviena skaņu plašu atskaņotāja, stereo magnetofona, kvalitatīva skaņas pastiprinātāja un stereo akustiskās sistēmas, nedz arī savam laikam atbilstošas kvalitatīvas skaņas signāla mērīšanas tehnikas.

SIES tika ielasīti arī skaņu žurnāli, kurus papildināja ar mūzikas fragmentiem. Lai varētu samontēt tekstu ar mūziku, bija nepieciešama papildus aparatūra.

Redaktore Ausma Nereta pie "TESLAS" pults

80-o gadu sākumā studijas kopētavā jau tika izmantoti 22 magnetofoni "Tembr-2" divās līnijās, katrā pa 11. Lai magnetofoni nepārkarstu, pie katra no tiem darbojās arī ārējais ventilators. Tāpēc visu darba dienu telpā bija savdabīga šņākoņa.

1981. gadā Viskrievijas Neredzīgo biedrība sāka

pāreju no ieskaņoto grāmatu ierakstiem magnetofona lentēs uz ierakstiem audiokasetēs. Tika izstrādāts centralizēts projekts, kas paredzēja visās lielākajās Padomju Savienības republiku neredzīgo biedrību un bibliotēku skaņu ierakstu studijās izmantot japāņu firmas "Otari" kasešu tiražēšanas tehniku. Lai ar to tuvāk iepazītos, A. Lācis vairākas reizes devās komandējumā uz Maskavu. 1982. gada decembra beigās ar LNB finansiālu atbalstu bibliotēkā tika iegādāta jauna "Otari" kasešu kopēšanas tehnika vairāku desmitu tūkstošu ASV dolāru vērtībā. Pavasarī bibliotēkā ieradās divi japāņu speciālisti, kuri šo tehniku uzstādīja. Pēc standarta tika paredzēts ierakstus veikt 60 minūšu garās audiokasetēs ar ieraksta ātrumu "2" četros celiņos un skanējuma ilgumu četras stundas. Lai iekopētu šādas kasetes, bija nepieciešams speciāls oriģināla ieraksts četros celiņos. Bibliotēkā vēl nebija specializēta kasešu magnetofona šādu ierakstu atskaņošanai, un arī audiokasešu iegāde bija problemātiska. Šim darbam varēja pārbūvēt kādu no jau esošajiem sadzīves kasešu magnetofoniem, taču tajā laikā bija izdots rīkojums, kas neparedzēja budžeta iestādēm iegādāties kasešu magnetofonus veikalos. Tāpēc sākumā nebija iespējams veikt pat eksperimentālos ierakstus. Tikai 1984. gadā izdevās pārbūvēt vizzemākās 4. klases kasešu magnetofonu "Sputņik" tā, lai varētu sākt eksperimentālos ieskaņoto grāmatu ierakstus audiokasetēs. 1986. gadā LNB saviem biedriem izsniedza pirmos specializētos kasešu magnetofonus "Proton". Studijā sāka ieskaņot **pirmās grāmatas audiokasetēs** (A. Kolbergs "Automobilī rīta pusē", D. Zigmonte "Bites dzēliens" u.c.). Lai nodrošinātu palielināto pieprasījumu pēc ieskaņotajām grāmatām kasetēs, tās tika tiražētas pat 18 eksemplāros

paralēli jau esošajiem ierakstiem magnetofona lentēs.

90-o gadu sākumā studijai radās iespēja iegādāties "Rostov" spoļu četru celiņu stereo magnetofonus, un ar tiem tika aizstātas "Tembr" kopēšanas līnijas. LNB centralizēti saviem biedriem iegādājās spoļu magnetofonus "Elfa-201-Diktor", tāpēc līdz pat 1996. gada vidum grāmatas tika kopētas magnetofona lentēs 4 celiņos.

Ilggadējie bibliotēkas darbinieki LNerB 30 gadu jubilejā - 1992. g. No kreisās: E. Zilbalodis, Š. Malendere, I. Martinšone, G. Koziola, V. Viklis, A. Gutfricis, S. Miklaševičs, A. Bočkova, I. Gaile, A. Kūlainis, Z. Pētersone, S. Štola

1991. gada novembrī bibliotēkā tika iegādāti pirmie divi XT klases datori "Poisk" (ar procesora darbības ātrumu 4,7 MHz), piecollīgo diskešu iekārta bez cietā diska un adatu printeris "Robotron". Daudzas radīja neizpratni – kāpēc gan bibliotēkai un SIES būtu vajadzīgi datori? Studijas darbinieki sekmīgi apguva iemaņas darbā ar datoru (toreiz gan tikai DOS vidē) un sāka ieskaņoto grāmatu un kasešu ārējai noformēšanai izmantot datoru un printeri.

1994. gadā, pēc bibliotēkas darbinieces Indras Gromules iniciatīvas, tika izstrādāts **pirmais projekts** Sorosa fondam – Latvija (SFL) (skat. pielik. Nr. 3) par skaņu ierakstu tehnikas un datortehnikas iegādi LNerB. Projektā bija paredzēts pilnībā pāriet uz ieskaņoto grāmatu tiražēšanu audiokasetēs, kā arī uzsākt bibliotēkas datorizāciju. 1995. gada vasarā šis projekts tika atbalstīts, piešķirot vairāk nekā Ls 13 000 tā realizācijai. Tā paša gada otrajā pusē tika iegādāta visa audio un datortehnika, tai skaitā 5 datori ar i486 klases procesoru. Tika izstrādāta speciāla bibliotēkas lasītāju un fonda uzskaites datorprogramma. 1996. gada janvārī tika rekonstruēta SIES grāmatu oriģinālu ieskaņošanai audiokasetēs, bet rudenī notika pāreja uz grāmatu oriģinālu ieskaņošanu un kopēšanu tikai audiokasetēs, izmantojot augstākā "Otari" kasešu tiražēšanas tehniku.

1997. gadā, realizējot vēl vienu SFL atbalstīto projektu, tika iegādāta otra "Otari" kasešu kopēšanas iekārta un magnetofoni kopiju kontrolei, kā arī ar Latvijas Neredzīgo intelektuālās rehabilitācijas fonda atbalstu magnetofoni oriģinālu ierakstīšanai un skeneris, ar kura palīdzību bija iespējams izveidot pirmos bukletus par bibliotēku. 1998. gadā ar šī fonda

atbalstu īstenots projekts "Eksperimentālie digitālie skaņu ieraksti CD-ROM formātā", kura ietvaros iegādāts dators "PENTIUM II 233 MHz" ar CD ieraksta iekārtu. Tas bija jauns pavērsiens skaņu ierakstu, īpaši skaņas apstrādes laukā. Tika apgūtas iemaņas darbā ar dažādām audioredaktoru datorprogrammām. Pavērās fantastiskas iespējas iepriekšējo gadu ieskaņoto grāmatu restaurēšanai, par kādām līdz šim pat nebija iespējams iedomāties. Ar labiem panākumiem šo jauno tehniku apguva Egils Česlis un Valdis Viklis.

Bibliotēkas ierakstu studija izvietota divās telpās – vienā atrodas redaktors ar skaņu ierakstu aparāturu, otrā, izolētajā telpā – diktors un mikrofons. Redaktors ar diktoru var sazināties ar sarunu iekārtas palīdzību. Studijā tiek ieskaņots grāmatas oriģināls. Tālāk tas tiek nodots kopētavā, kur to tiražē 12 eksemplāros. 2002. gadā kopētavā uzstādīta japāņu firmas "Otari" jaunā kopēšanas aparatūra. Tagad grāmatas ir iespējams pārkopēt kasetēs no CD oriģināla. Kopēšana notiek ar 16 kārtīgu paātrinājumu. Vienu kaseti var nokopēt 4 minūtēs, vienlaicīgi kopējot 6 kasetes. Turpinot ceļu pie lasītāja, kasetes nonāk apstrādē, kur tās aplīmē ar uzrakstiem Braila un parastajā rakstā, nokomplektē speciālās plastmasas kastītēs, kuru skaits atkarīgs no grāmatas garuma. Vienā kastītē var ievietot 6 vai 8 kasetes. Garākā ieskaņotā grāmata ir V. Endrjūsas "Kāstilu dzimta" 51 kasetē. Tālāk grāmatas nonāk Komplektēšanas nodaļā, kur tās pierēģistrē un nogādā abonementā un filiālēs. Gada laikā bibliotēkas studijā ieskaņo aptuveni 100 grāmatas.

Grāmatu ieskaņošanas procesā ar labu tehniku vien nepietiek, liela loma ir diktoram. 60-os gados ielasītājam – diktoram maksāja rubli stundā.

Arī šodien diktoru atalgojums ir neliels. Ielasījumus veica teātru aktieri un teātra fakultātes studenti.

Šobrīd SIES grāmatas ielasa 5 diktori. Tā ir ilggadējā radio diktores Dzidra Liepiņa, kura bibliotēkā strādā jau 30 gadus, bijušais TV un radio diktors Uldis Deisons, aktieri Aivars Bogdanovičs un Līga Liepiņa. Grāmatas krievu valodā ielasa Starptautiskā praktiskās psiholoģijas institūta studente Irina Spilva.

Diktore Dzidra Liepiņa 80-os gados

Diktora darbs nav viegls. Grāmatas tiek ielasītas vairākas stundas bez pārtraukuma. Ja diktors kļūdās, jāsāk lasīt pirms kļūdainās vietas no jauna. Ne katrs cilvēks var ilgstoši atrasties slēgtā telpā un lasīt svešu tekstu ar nepieciešamo intonāciju un uzsvāriem.

Svarīgs ir arī balss tembrs. Daudziem lasītājiem nepatīk, ka lasa sievietes, citiem tieši otrādi. Daži sūdzas, ka viņiem, klausoties atsevišķu diktoru, nāk miegs, bet citi, ka diktors pārāk skaļi ierunājas un, iespējams, pārtrauc lasītāja tik jauko sapni. Gaumes ir dažādas, un visiem lasītājiem nevar izpatikt, taču mūsu lasītāji saprot bibliotēkas problēmas un ir ļoti pateicīgi par viņiem sniegto iespēju lasīt grāmatas.

Bibliotēkas studijā grāmatas ielasījuši vairāk kā 80 diktori (skat. pielik. Nr. 4). Ilgstoši studijā strādājuši Jānis Ābols, Kārlis Cīrulis, Aleksandrs Kūlainis, Marija Karpoviča, Zinaīda Guseva, Margarita Zikova.

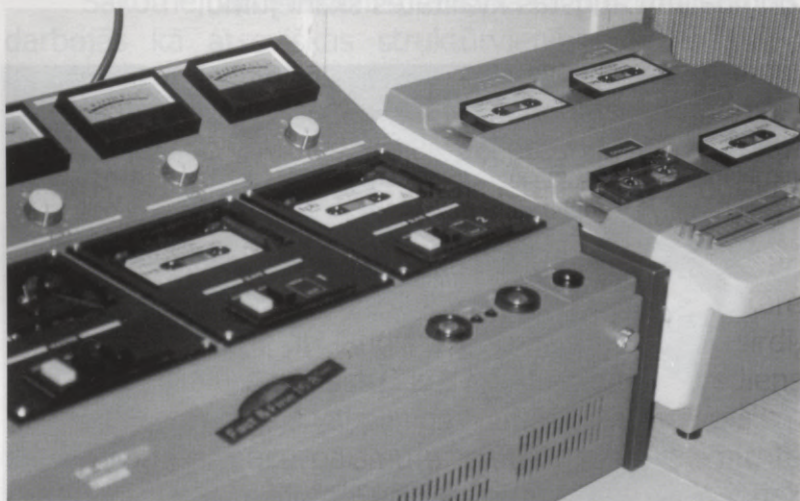
Diktors Aleksandrs Kūlainis 60-os gados

Studijas redaktore Gundega Koziola (bibliotēkā strādājusi no 1970. – 1979. g.) atcerējās, cik interesanti bijis strādāt, kad studijā tika ieskaņota O. Vācieša, Ā. Elksnes, I. Auziņa, K. Skujenieka un citu dzejnieku

darbi autoru lasījumā.

Bibliotēkas SIES grāmatas ielasījuši daudzi pazīstami cilvēki – aktieri K. Anuševics, Ē. Brītiņš, V. Birģelis, E. Ģirģensons, Z. Rūtiņa, leļļu teātra aktrise V. Drulle, diktores L. Rone un A. Rugāte, skolotāji A. Krastiņšone, A. Rubulis, T. Smilģkalns, izdevniecības vadītāja A. Mellepe, kura dāvājusi bibliotēkai lielu daļu sērijas "Liktņstāsti" grāmatu. Žurnāliste K. Sadovska bez atlīdzības ielasījusi Dģ. K. Roulingas četras grāmatas par Hariju Poteru. Pēc grāmatu ieskaņošanas viņa tās uzdāvināja bibliotēkai.

SFL projekta ietvaros Strazdumuiģas internātskolas bibliotēkai tiek ieskaņotas skolēniem piemērotas grāmatas. Skolai jau piegādātas 18 grāmatas 334 kasetēs.

"Otari" kaseģu tiraģģšanas tehnika

2002. gadā sākģs Sabiedrģbas integrģcijas fonda (SIF) projekta "Bibliotģku pakalpojumu pieejamģba

neredzīgajiem un vājredzīgajiem iedzīvotājiem” realizācija. Tās rezultātā kopētava ieguvusi jaunu “Otari” kasešu tiražēšanas aparāturu. Iegādāti 3 datori un programmu nodrošinājums. Radusies iespēja veikt eksperimentālos skaņu ierakstus CD formā un restaurēt agrāko gadu ieskaņotās grāmatas. Izveidota bibliotēkas lokālā datortīkla instalācija. Audiogrāmatu failus var ērti pārsūtīt tālākai apstrādei un ierakstīšanai CD formā. Sadarbībā ar SIA “Arhitekta Šmita darbnīca” tika pasūtīts un izgatavots speciālas konstrukcijas skaņu ierakstu studijas galds diktoram. Veikta SIES rekonstrukcija, nomainot audiotehniku un uzstādot datoru. 2002. gada augustā tika ieskaņoti pirmie digitālo ierakstu oriģinālu faili. Ar SIF atbalstu izveidota jauna, moderna skaņu ierakstu studija, kas nodrošina audiogrāmatu oriģināliem augstas kvalitātes skanējumu.

Redaktore Jautrīte Šuliņa

LASĪTĀJU APKALPOŠANAS NODAĻA

Lasītāju apkalpošanas nodaļu (LAN) veido **abonements, lasītava un mūzikas** sektors.

Kopš 1986. gada nodaļu vada **Anita Birģele** (1979. gadā sāka strādāt par bibliotekāri).

Pirmā abonementa vadītāja bija Velga Alksnīte, vēlāk Zāra Rapoporte. Abonements ir nodaļa, kurā darbinieki mainījušies visvairāk. Tur strādājušas: Gunta Hofmane, Kira Rubule, Ilze Upmale, Rita Viduce, Marija Rībele un vēl daudzi citi. 10 gadus no 1971. gada kā bibliotekāre un nodaļas vadītāja strādāja Laima Kregžde. 2002. gada novembrī nodaļā sāk strādāt Alda Jēkabsone.

Sākotnēji abonements, lasītava un mūzikas sektors darbojās kā atsevišķas struktūrvienības. 70-o gadu beigās tika izveidota vienota Lasītāju apkalpošanas nodaļa. Tās vadītāja bija Aija Helviga.

LAN apkalpo Aizkraukles, Bauskas, Ogres, Rīgas un Tukuma rajonus.

LAN krājuma uzskaitē ir 106,6 tūkstoši vienību:

- grāmatas Braila rakstā;
- audiogrāmatas – ieskaņotas magnetofona lentēs un audiokasetēs;
- grāmatas parastajā iespaidumā;
- Latvijas un ārzemju periodiskie izdevumi;
- mūzikas ieraksti: audiokasetēs, skaņu platēs un kompaktdiskos;
- notis neredzīgo rakstā.

Bibliotēkas apmeklētājiem papildus standarta pakalpojumiem tiek piedāvāta:

lasītavā:

- ☞ priekšā lasīšana;
- ☞ mācībām un darbam nepieciešamo materiālu ielasīšana audiokasetēs pēc individuāliem pieprasījumiem;
- ☞ lasāmā aparāta (ar palielinājuma iespēju līdz 60 reizēm) izmantošana;
- ☞ materiālu kopēšana;
- ☞ datora izmantošana.

abonementā:

- ☞ grāmatu saņemšana mājās pa pastu;
- ☞ grāmatu piegāde mājās ar bibliotēkas transportu;
- ☞ SBA un SSBA pakalpojumi.

mūzikas sektorā:

- ☞ skaņu plates;
- ☞ audiokasetes ar mūzikas ierakstiem;
- ☞ CD ar mūzikas ierakstiem;
- ☞ grāmatas par mūziku un mūziķiem.

Nozīmīgu vietu nodaļas fondā ieņem Braila rakstā iespiestā literatūra, kas kopumā sastāda 16,4 tūkstošus sējumu. Pēdējos gados šīs literatūras izdošana stipri samazinājusies (ap 15 grāmatu gadā), tāpēc liela uzmanība tiek veltīta jau esošā fonda saglabāšanai. Jau 80-os gados īpaša uzmanība tika pievērsta ar roku pārrakstīto grāmatu atjaunošanai. Šajā darbā aktīvi iesaistījās bibliotēkas darbiniece Marta Škapare un lasītāji Aina Vazdiķe un Marks Utevskis. No jauna tika iesieti vairāk kā 600 sējumi.

Vispieprasītākā krājuma daļa ir ieskaņotās grāmatas: 12,8 tūkstoši magnetofona lentēs un 25,1 tūkstotis kasetēs. Audiogrāmatas biežās klausīšanās rezultātā bojājas, tāpēc bez darba nepaliek bibliotēkas

restaurators. Gada laikā jāizlabo 500 – 600 kasešu, izmantojot ap 300 grāmatu oriģinālu ierakstu.

Tehniķe - restauratore Ilona Ezeriņa 80-os gados

Krājumā ir 46,9 tūkstoši grāmatu parastajā iespiedrakstā.

Fondā ir bijušas arī no Krievijas saņemtās mīkstās skaņu plates, kuras varēja atskaņot tikai uz speciāliem elektrofoniem "Līder-205". Plates pēc 2-3 reīžu noklausīšanās kļuva nederīgas. Šis izgudrojums lasītāju vidū popularitāti neiemantoja.

Jau no bibliotēkas darbības sākuma bibliotekāri īpašu uzmanību veltīja lasītājiem, kuri paši bibliotēku apmeklēt nevar. Viņiem grāmatas tiek nosūtītas pa pastu vai piegādātas mājās, izmantojot transportu. 60-os gados lasītāju apkalpošanai izmantoja autotransporta kantora pakalpojumus, par kuriem bija jāmaksā 2 rubļi stundā. Regulāri tika plānoti līdzekļi transporta izdevumiem. Piemēram, 1963. gadā transportam bija ielānoti 200 rubļi, bet 1966. gadā 500 rubļi iemaksai Rīgas taksometru parkam. 1967. gadā bibliotēka saņēma savu pirmo automašīnu "Moskvič-407", bet 1969. gadā izdevās iegādāties automašīnu "Volga". Dažādos laikos kā transporta līdzekļi tika izmantotas automašīnas "Kubaņec" un "UAZ". Pēdējos gados mikroautobuss "UAZ" bija tik sliktā tehniskā stāvoklī, ka doties uz filiālēm un pie attālāk dzīvojošajiem lasītājiem nebija droši, varēja palikt pusceļā. Grāmatu piegādei filiālēm tika izmantots LNB, Latvijas Neredzīgo Rehabilitācijas centra, Cēsu un Liepājas uzņēmumu transports.

Bibliotēkas šoferiem darbs neaprobežojas tikai ar stūres "rullēšanu" vien. Viņiem jābūt arī bibliotekāriem, jāuzklausā lasītāju pretenzijas un vēlmes, jo abonementa darbinieki ne vienmēr ir līdzās. Šajā ziņā ir laimējies, jo šoferi, kas gadu gaitā strādājuši bibliotēkā, ir bijuši atsaucīgi un saprotoši. Ilgus gadus strādājuši Māris Ritums, Vladislavs Volkovs, Juris Jurkovskis, Gunārs Kramiņš, Jānis Vītols. No 1996. gada bibliotēkas transportu vada **Juris Leitāns**.

70-o gadu otrajā pusē tika izstrādāti 11 maršruti lasītāju apkalpošanai pēc pieprasījuma mājās: Rīgā 2 reizes nedēļā, bet rajonos reizi mēnesī. Vēlākajā laikā lasītāju apkalpošana rajonos, izmantojot transportu, caurmērā notika reizi ceturksnī. Maršruti bija: Jūrmala,

Tukums, Kandava, Ogre, Sigulda, Skrīveri, Stučka u.c. Pamazām mājās apkalpojamo lasītāju skaits samazinājās, jo transports nolietojās, mainījās arī piešķirto līdzekļu daudzums degvielas iegādei. Vēl 1989. gadā mājās ar transportu tika apkalpoti 257 lasītāji, bet pēdējos gados to skaits sarucis līdz 70. Lasītājus "mājniekus" no 1975. gada apkalpo **Šarolta Mālendere**.

70-os gados Bauskas rajona Centrālajā bibliotēkā darbojās pārvietojamā bibliotēka, kurai tika nodotas grāmatas Braila rakstā lasītāju apkalpošanai.

2001. gadā uzsākta sadarbība ar Ogres Centrālo bibliotēku. Ogres kolēģi, izmantojot SBA, saņem audiogrāmatas LNERB un ar savu transportu pieved lasītājiem Ogrē un Ogres rajonā. Pēc izlasīšanas grāmatas tiek apmainītas Rīgā. Arī Viļķenes ciema bibliotēkai tiek izsūtītas audiogrāmatas lasītāju apkalpošanai.

LAN apkalpo pansionātu "Atsaucība" (Rīgas 1. psihoneiroloģiskais dispansers), atsevišķi lasītāji ir pansionātā "Mežciems".

SFL projekta ietvaros izveidots izsniegšanas punkts Rīgas pilsētas 7. klīniskās slimnīcas "Gaiļezers" bibliotēkā, lai varētu piedāvāt audiogrāmatas divu acu nodaļu pacientiem. No 2000. gada novembra līdz 2002. gada jūnijam izsniegšanas punktam nodotas speciāli nokopētas 536 audiokasetes (41 grāmata).

Nozīmīga bibliotekāru darba daļa ir sarunas pa telefonu – tiek pieņemti pieprasījumi pēc grāmatām, uzklausi ierosinājumi, iebildumi, sniegtas konsultācijas. 70-os un 80-os gados bija apmēram 2 tūkstoši telefonsarunas gadā. Pēc pieprasījuma abonementa darbinieki sameklē grāmatas un sagatavo tās sūtīšanai pa pastu, kā arī piegādei mājās ar bibliotēkas transportu. 60-os gados par ieskaņoto grāmatu nosūtīšanu pa

pastu bija jāmaksā 90 kapeikas (piecas 350 m lentes vienā kastītē). Lasītājam kastītes ar grāmatām tika nosūtītas divas reizes mēnesī. Lasītājiem pasta sūtījumi bija bezmaksas, bet no 1991. gada novembra arī sūtījumi lasītājiem (redzes invalīdiem) no iestādēm ir bezmaksas.

Pārsūtot ieskaņotās grāmatas vai grāmatas Braila rakstā pa pastu, uz pakām raksta "Neredzīgo paka" vai "Neredzīgo sūtījums", vai tiek uzlīmētas speciālas uzlīmes, uz kurām attēlots balts cilvēka siluets ar spieķi uz melna fona, kas ir starptautiskais neredzīgo simbols.

Rīgā pa pastu apkalpo 34 lasītājus, no kuriem 25 dzīvo ārvalstīs. 1993. gadā, kad tika saņemts ieskaņoto grāmatu fonds no Minsteres, abonements sāka sūtīt audiogrāmatas lasītājiem latviešu mītnes zemēs Austrālijā, ASV, Kanādā, Lielbritānijā, Vācijā un Zviedrijā. Ar šiem lasītājiem sarakstās un viņu vēlmes uzklausa **Inguna Pīrāga** (bibliotēkā strādā no 1981. g.).

60-os un 70-os gados lasītāji bija iecienījuši

kolektīvu grāmatu klausīšanos bibliotēkas lasītavā. 1964. gada 1. jūlijā par bibliotekāru–priekšā lasītāju sāka strādāt Edgars Zilbalodis (līdz 1996. g.), ap sevi pulcējot interesentus par dažādiem jautājumiem. Piemēram, 1976. gadā priekšā tika lasītas 278 stundas, pēc lasītāju pieprasījuma magnetofona lentēs ielasīti materiāli 325 stundu garumā. E. Zilbalodis bija arī pirmais ieskaņotā žurnāla organizētājs un ielasītājs. Viņš ielasīja žurnālu "Globuss" par sabiedriski politiskiem tematiem un "Хочу всё знать" par populāri zinātniskiem jautājumiem.

Bibliotekārs Edgars Zilbalodis 60-os gados

70-o gadu beigās tika gatavots žurnāls "Atbalss" par kultūras un mākslas tēmām un tifložurnāls "Jugla". Mainoties laikam un cilvēkiem, apvienojot labākās visu ieskaņoto žurnālu tradīcijas un mācoties no kļūdām, izveidots žurnāls "Doma", kuru šodien lasītāji ļoti iecienījuši. Protams, lai apmierinātu lasītāju intereses,

tikai ar vienu audiožurnālu ir stipri par maz. Vairāki skaņu žurnāli par dažādām tēmām ir bibliotēkas darbinieku un lasītāju iecere nākotnē. Piemēram, Lietuvas Neredzīgo bibliotēkā tiek ieskaņoti 12 žurnāli, kuri iznāk katru nedēļu, un to sagatavošanas procesā iesaistīti apmēram 10 cilvēki.

No 1966. gada vairāk kā desmit gadus lasītavas vadītāja bija Zinta Pētersone, kura aktīvi organizēja pasākumus ar daudzu populāru mākslinieku piedalīšanos. Tie notika ne tikai lasītavā, bet arī Neredzīgo pansionāta telpās un RVNBI. Kā liecina rakstītie un mutvārdu avoti, pasākumu apmeklējuma amplitūda ir bijusi ļoti dažāda, piemēram, 120 skatītāji 1972. gada 13. novembra literāri muzikālajā vakarā "Humānismam jābūt gudram" un 70 cilvēki – 1973. gada 16. februārī, lai tiktos ar Mudīti Šneideri un Hariju Liepiņu, bet dažreiz tikai pāris lasītāji.

Četrdesmit gadu laikā esam pārdzīvojuši dažādas varas un ideoloģiskās nostādnes. Tā 1962. gada 17. februārī notika tematisks vakars "Mēs dzīvosim komunismā", kurā tika apspriesti tādi temati kā bezgalīga uzticība komunisma idejām – viens no pamatprincipiem komunisma uzvarā, netaisnībai, dīkdienībai, negodīgumam un karjerismam mūsu vidū nav vietas un darba mīlestība – viens no pamatprincipiem komunisma uzcelšanā.

1966. gada 22. janvārī, lasot savu jaunāko dzeju, klausītājus priecēja Cecilija Dinere, Laimonis Kamara, Ārija Elksne, Andrejs Skailis. Jāatzīmē interesants fakts, ka pasākuma beigās notika deju sarīkojums.

Medicīnas profesors Šubs klausītājus iepazīstinājis ar ceļojuma iespaidiem Norvēģijā, bet Andrejs Dripe palīdzējis iepazīt mazzināmo arābu valstu dzīves

filozofiju, savukārt, skolotāja Puriņa neklātienē aizvedusi uz "vēju un rožu zemi" Angliju. Plaši apmeklētas bija tikšanās ar žurnālu "Rosme" un "Veselība" radošajiem cilvēkiem.

Uz lasītavas skatuves ir dziedājuši Inta Spanovska, Lilija Sniedze, Ramons Kepe, Juris Rijkuris, Laima Andersone-Silāre, Vera Davidone, Oļģerts Krastiņš, Aleksandrs Poļakovs u.c.

Arvīds Žilinskis uz klavierēm spēlējis fragmentus no operām "Zelta zirgs" un "Sprīdītis", ir uzstājies koncertmeistars Valdis Jancis un čellists Vecbaštiks.

Atmiņās par tikšanos ar Raini dalījušās Berta Smilģe un Lilija Ērika. Aktīvas diskusijas bijušas lasītāju konferencēs par Regīnas Ezeras romānu "Mežābele", Zigmunda Skujiņa "Gulta ar zelta kāju", Leo Metsāra "Sapņi nemirst", Lijas Brīdakas "Dienas prasa atbildi". Vienā no šādām konferencēm par Regīnas Ezeras grāmatu "Zemdegas" ir piedalījušies Skaidrīte Sirsone un Vitauts Lūdēns.

Dailes teātra aktrise Zigrīda Stungure lasījusi Aleksandra Čaka dzeju. Drāmas teātra aktieris Imants Adermanis iepazīstinājis klausītājus ar Arvīda Griguļa dzeju. Mudītes Šneideres izpildījumā skanējuši fragmenti no Raiņa lugas "Spēlēju dancoju". Harijs Liepiņš ir runājis monologus no V. Šekspīra lugas "Ričards III".

Emocionālajā dzejas pasaulē klausītājus ievēduši dzejnieki Milda Losberga, Daina Avotiņa, Ilga Rismane, Laimonis Kamara, Velta Kaltiņa, Pēteris Zirņītis, Laimonis Vāczemnieks u.c. Ar lielu sirsnību klausītāji uzņēmuši Ārijas Elksnes dzeju Elzas Radziņas sniegumā. Ar priekšnesumiem lasītājus iepriecinājuši arī Ēvalds Valters, Imants Skrastiņš un Voldemārs Šoriņš. Notikusi interesanta tikšanās ar Marinu Kosteņecku. Kārlis Sebris

dalīties iespaidos par Zaļgas lomu filmā "Nāves ēnā" un par filmas "Kapteinis Nulle" uzņemšanu.

Rīgas pagātnē un nākotnē palīdzējis ieskatīties arhitekts Andrejs Holcmanis.

70-o gadu sākumā ar mūzikas mīļotāja Mārtiņa Ābeles gādību bija iespēja klausīties stereofonisko mūziku. Muzikoloģe Biruta Dreiže ievedusi klausītājus Ernesta Viņnera, Franča Šūberta, Reinholda Gliera un citu komponistu skaņu mākslas pasaulē.

Aktīvākie lasītāji ne tikai apmeklējuši pasākumus, bet tajos uzstājušies paši. Bibliotēkas direktore Tamāra Melberga skolas un studiju gados aktīvi piedalījies lasītavā rīkotajos sarīkojumos – lasījusi dzeju, dziedājusi ansablī. Bijušais Saeimas deputāts un ministrs Vladimirs Makarovs savos skolas gados klausījās iepriecinājis ar Viļa Lāča un Aspazijas darbu fragmentu lasījumiem.

LNB biedres Ernas Asares dzejas vakarā piedalījies Drāmas teātra aktrise Irēna Pabērza un starptautiskā Čurļoņa konkursa diplomands Māris Zembergs.

Notikušas tikšanās ar bibliotēkai kaimiņos dzīvojošajiem rakstniekiem Egilu Lukjanski un Jāni Mauliņu. Jaukas noskaņas bagāta bija Emīla Dārziņa 105. dzimšanas dienai veltītā muzikāli – literārā pēcpusdiena.

1983. gadā Apriķos dzejas dienu pasākumos pie Neredzīgā Indriķa kapa un baznīcā piedalījās arī bibliotēkas darbinieki. Pasākums tika ierakstīts magnetofona lentēs.

Lasītāji labprāt apmeklē bibliotēku, lai paklausītos laikrakstu jaunumus un piedalītos pasākumos. Sākoties tautas atmodas laikam, lasītāju interesi saistīja citas

aktivitātes un pasākumi. Tagad pasākumi lasītājiem tiek organizēti retāk, vairāk tiek pieprasīti periodiskie izdevumi.

Lasītavas darbu vadījušas Veronika Tarasova, Anita Pastare (Valda m.), Ņina Čerkašņina, Rudīte Lapiņa u.c. Kopš 1989. gada lasītavas vadītāja ir **Ieva Kosa**. Lasītavai atsevišķs fonds sākts veidot 1974. gadā. Tajā ietilpst enciklopēdijas, rokasgrāmatas, vārdnīcas, likumu un lēmumu krājumi, bibliogrāfiskie izdevumi un citi materiāli, kā arī periodiskie izdevumi. Augstskolu studentiem un vidusskolas audzēkņiem ar redzes traucējumiem lasītavā vienmēr ir bijusi iespēja individuāli saņemt mācību literatūras ielasījumus magnetofona lentēs un kasetēs. Šī uzdevuma veikšanā brīvprātīgi iesaistījušās LU studentes.

Mūzikas sektora vadītāja Rudīte Lapiņa 80-os gados

1977. gadā, atdalot skaņu plašu fondu no lasītavas fonda, tika izveidots mūzikas sektors. Lai iegūtu pieredzi darbam ar mūzikas ierakstiem, sektora vadītājas Lidija Saveiko, vēlāk arī Daina Tobijāne, iepazīnās ar Valsts bibliotēkas Mūzikas nodaļas un Liepājas mūzikas skolas fonotēkas darbu. Kopš 1985. gada mūzikas sektoru vada **Rudīte Lapiņa** (bibliotēkā strādā no 1977. g.). Mūzikas sektora fondā ir 3400 skaņu plates, un ir arī lasītāji, kuri tās joprojām klausās. Vēl fondā ietilpst 1900 klasikas, populārās mūzikas un literāro ierakstu kasetes un 50 kompaktdiski. Mūzikas sektoru apmeklē 160 lasītāji, no kuriem 70 ir skolēni un kuri pārsvarā mācās Strazdumuižas internātskolā. Paši mazākie iecienījuši aktieru ierunātās pasakas, lugu iestudējumus un dziesmas bērniem. Arvien lielāku popularitāti dažādās vecuma grupās gūst relaksējošā mūzika.

KOMPLEKTĒŠANAS UN APSTRĀDES NODAĻA

Kopš 2002. gada aprīļa nodaļu vada **Anita Matisone**. Nodaļā strādā trīs bibliotekāres – **Elga Rusmane, Māra Prāne** un **Gunta Hofmane**.

Laika gaitā nodaļas darbinieku sastāvs ir mainījies. 16 gadus no 1986. gada februāra līdz 2002. gada aprīlim nodaļu vadīja Alda Ūberga (bibliotēkā strādāja no 1979. g.).

Nodaļā strādājušas Rudīte Lapiņa, Rita Viduce, Laima Kregžde, Tamāra Melberga, Dagnija Selecka, Ilze Kramiņa un Guna Vītola.

Komplektēšanas un apstrādes nodaļa centralizēti komplektē un papildina bibliotēkas krājumu. Nodaļas uzdevums ir jaunieguvumu un krājuma uzskaitē, apstrāde un iespieddarbu norakstīšana.

1971. gada janvārī tika izveidota Komplektēšanas nodaļa (vadītāja Rūta Vīksne) un 1973. gada februārī Katalogu un apstrādes nodaļa (vadītāja Alla Bočkova). 1978. gadā, abas šīs nodaļas apvienojot, izveidoja Komplektēšanas, apstrādes un fonda organizācijas nodaļu (vadītāja Ķina Čerkašņina). 1978. gada jūlijā par tās vadītāju sāka strādāt R. Vīksne. No 1978. gada novembra līdz 1987. gada janvārim pastāvēja fonda izmantošanas un organizācijas nodaļa jeb FION, kuras uzdevums bija organizēt bibliotēkas krājuma mērķtiecīgu izmantošanu, lai, tā sauktās, deficīta grāmatas saņemtu visi interesenti gan centrā, gan filiālēs. Tagad šīs funkcijas veic komplektēšanas un apstrādes nodaļas darbinieki.

Ar KM 1978. gada pavēli "Par neredzīgo raksta bibliotēku centralizāciju" likti pamati bibliotēkas centralizētās sistēmas izveidošanai un jaunai fondu uzskaites sistēmai.

Induļa Sigurda Poruka (ilggadēja ārzemju neredzīgo Latviešu kopas vadītāja) aktīvas darbības rezultātā 1993. gada maija sākumā LNERB no ārzemju neredzīgo latviešu kopas pie Latvijas Sarkanā krusta Minsterē (Vācija) saņēma audiokasetes, kurās literatūru ielasījuši trimdas latvieši. Trimdas latviešu rakstnieku darbu lasījumi bija nozīmīgs bibliotēkas fonda papildinājums, īpaši pašu autoru lasījumi, piemēram, Z. Mauriņas, A. Dziļuma, I. Grebzdes.

Nodaļas vadītāja Alda Ūberga 80-o gadu beigās

1998. gadā nepietiekamā finansējuma dēļ bija jāmeklē citas iespējas, kā tikt pie grāmatām. Sadarbojoties ar izdevniecībām "Preses nams", "Artava", "Jumava", "Egmonts-Latvija", "Alberts XII", "Elpa", "Sol Vita", "Sprīdītis", tika iegūti ievērojami grāmatu dāvinājumi, kas ļāva bibliotēkai pārdzīvot grūtos laikus. No 1998. līdz 2002. gada janvārim dāvinājumos no izdevniecībām, privātpersonām un organizācijām saņemtas 1285 grāmatas.

Svarīgāko krājuma daļu – audiogrāmatas bibliotēka ieskaņo savā SIES. Padomju laikos audiogrāmatas krievu valodā tika saņemtas no Krievijas un Ukrainas SIES, tagad neliela daļa tiek saņemta no Lietuvas SIES. Tās ir lietuviešu autoru grāmatas krievu valodā. Nelielus dāvinājumus iegūstam no Pēterburgas Neredzīgo bibliotēkas SIES.

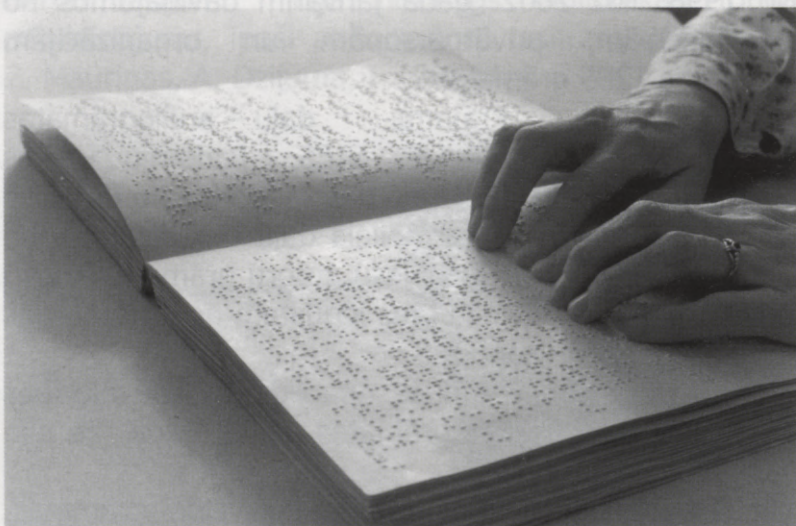
Fondu Braila rakstā papildina izdevniecības "Zvaigzne ABC" izdotās grāmatas. 2001. gadā tie bija tikai 11 nosaukumi.

Parastā iespiedraksta krājumu veido grāmatas, kas iegādātas bāzē "L grāmata", lasītāju dāvinājumi un obligātais eksemplārs, kas tiek saņemts no Nacionālās bibliotēkas.

Audiokasetes un CD ar mūzikas ierakstiem iegādājas mūzikas sektora vadītāja specializētajos veikalos un mūzikas ierakstu kompānijas "Mikrofona ieraksti" bāzē.

Nodaļas darbinieki organizē un rediģē parastā iespiedraksta, Braila raksta, audiogrāmatu un skaņu plašu katalogus, veic grāmatu sadali centra bibliotēkas nodaļām un filiāliālēm un organizē literatūras piegādi, kā arī sniedz metodisku palīdzību fondu komplektēšanā, literatūras norakstīšanā un katalogu veidošanā.

15b Lai katalogi būtu pieejami lasītājiem ar redzes traucējumiem, kartītes grāmatām Braila rakstā un audiogrāmatām raksta uz speciāla papīra, kartītes vienā pusē rakstot parastajā iespiedrakstā, bet otrā pusē neredzīgo rakstā. Kataloga kartītes un grāmatu aprakstus Braila rakstā noformē Gunta Hofmane.

Tā lasa Braila rakstā

TIFLOLOĢIJAS NODAĻA

Atmiņās par Republikāniskās Neredzīgo bibliotēkas veidošanu tās pirmais direktors Staņislavs Miklaševičs minēja, ka jau 1960. gada 27. jūlija vēstulē Ministru Padomei uzsvēris, ka: "Redzes invalīdu apkalpošanai domātā bibliotēka nav iedomājama bez Tifloloģijas ¹ nodaļas".²

1974. gada jūnijā šāda nodaļa tika izveidota. Par tās vadītāju uz laiku iecēla Aleksandru Kūlaini. Pēc mēneša par nodaļas vadītāju tika nozīmēta **Irēna Gaile** (bibliotēkā strādā no 1973.g). Mainoties laikiem un vadībai, mainījies arī nodaļas statuss. Darbs turpinās. To joprojām veic galvenā bibliotekāre tifloloģijas jautājumos Irēna Gaile.

Latvijas Universitātes Zinātniskajā bibliotēkā nostrādātajos 10 gados bija iegūta bibliotekārā un bibliogrāfiskā darba pieredze, taču tifloloģijas jēdziens bija svešs. Tā bija jauna, iepazīstama un izpētāma pasaule.

Lai uzkrātu materiālus par neredzīgo dzīvi Latvijā un ārzemēs, daudz vajadzēja strādāt zinātniskajās bibliotēkās, tikties ar LNB vadību, TO pārstāvjiem un veterāniem.

Gandarījumu sniedza darbs Misiņa bibliotēkā, caurlūkojot A. Ģintera un V. Caunes periodikā iespiesto rakstu sistemātiskos rādītājus, pētot 19. gs. un 20. gs. I puses latviešu periodiskos izdevumus. Tika uzkrāts plašs materiālu klāsts un reprografēta K. Kundziņa

¹ no grieķu valodas typhlos - neredzīgs

² Miklaševičs S. [Atmiņas]. - Rīga, 1991. - 3. lp.

grāmata "Helēna Kellere" (1936. g.), Neredzīgā Indriķa Dziesmas (1806., 1862. g.), publikācijas no 19. un 20. gs. sākuma latviešu periodiskajiem izdevumiem. Dažas Latvijas Universitātes Zinātniskās bibliotēkas grāmatas un grāmatu fragmentus pārgrafēja inženieris A. Lācis, piemēram, Z. Lancmaņa grāmatu "Jugla un apkārtnē" un K. G. Elferfelda "Līksmības grāmatu". Šie materiāli tiek izmantoti izstādēs.

1976. gadā I. Gaile tika uzņemta LNB. Tas uzlika arī zināmus pienākumus: regulāri gatavot tematiskus apskatus LNB vadošo un kultūras darbinieku semināros, Rīgas pilsētas un Rīgas starprajonu organizāciju pasākumos, Neredzīgo intelektuālā darba komisijā un rehabilitatoru sanāksmēs. Vairākos LNB kongresos viņa tika aicināta darbam sekretariātā, bet, savukārt LNB CV priekšsēdētāja vietniekiem viņa gatavoja tifloģiskās literatūras sarakstus un atlasīja literatūru tulkošanai no čehu un vācu valodas. Vairāki bibliotēkā organizētie pasākumi, izstādes un apskati dublēti LNB struktūrvienībās.

Tifloģijas nodaļas vadītāja piedalījās LNB CV organizētajos tifloģijasursos, kur lekcijas lasīja vadošie Krievijas tifoldzinātnieki.

1979. gadā bibliotēkas vadībai radās doma atbrīvoties no daļas 20-os un 30-os gadus ar roku Braila rakstā pārrakstītajām grāmatām. Šāda rīcība nebija atbalstāma. Valsts bibliotēkas Letonikas nodaļas vadītājs A. Apinis uzsvēra, ka katra ar roku pārrakstītā grāmata ir unikāla latviešu tautas kultūras mantojuma neatņemama sastāvdaļa. Pret grāmatu norakstīšanu bija arī LNB CV. Grāmatas tika saglabātas un restaurētas.

Radās iecere veidot un ieskaņot tifožurnālu "Jugla". Tajā tika stāstīts par neredzīgo vēsturi, dzīvi Latvijā un ārzemēs, tika izmantoti neredzīgu autoru

un izpildītāju muzikālie ieraksti. Ielasīšanā piedalījās bibliotēkas darbinieki un arī Jelgavas filiāles vadītājs Uldis Vanags. A. Lācis prasmīgi veica mūzikas skaņdarbu atlasu. Ņemot vērā tehniskās iespējas, montāžas darbs bija laikietilpīgs un sarežģīts, tādēļ žurnāla iznākšana ieilga un pamazām tā veidošana apsīka.

Tika organizēti dažādi pasākumi par tifloloģijas tēmām. Pasaules Neredzīgo labklājības padomes 5. Ģenerālā asambleja pieņēma lēmumu – sakarā ar Braila raksta izveides 150. gadadienu **1975. gadu** pasludināt par **Luija Braila gadu**. Tika vākti materiāli un gatavots pirmais referāts par L. Brailu, ko nolasīja 13. decembrī apvienotajā LNB Rīgas pilsētas un Rīgas starprajonu organizāciju sanāksmē. Tika izstrādāts scenārijs pasākumam bibliotēkas lasītavā, tulkoti materiāli no vācu un čehu periodiskajiem izdevumiem par L. Braila dzīves gaitām. 27. decembrī interesenti pulcējās lasītavā, kur skanēja veltījumi L. Brailam franču, vācu, esperanto un latviešu valodā. Piedalījās vairāki neredzīgo mākslinieciskie kolektīvi.

1976. gadā LNB apritēja **50** gadi. Bibliotēkas lasītavā tika uzaicināts LNB dibinātājs Kārlis Kauliņš, ilggadējie priekšsēdētāji Meikols Gudriņiks un Jānis Čakstēns, biedrības veterāni un neredzīgo skolas skolotāji. Gatavojot pasākumu, tika izmantotas 19. un 20. gs. publikācijas presē, kas stāstīja par neredzīgo dzīvi Latvijā pirms biedrības dibināšanas. Pasākuma organizācijā aktīvi iesaistījās bibliotēkas darbinieki A. Bočkova, L. Kregžde, I. Martinsone, A. Kūlainis, Z. Pētersone, K. Rubule un E. Zilbalodis. Ielūgumi tika rakstīti Braila rakstā un izsniegti katram lasītājam. Uz pasākumu ieradās ap 70 cilvēku. J. Čivčis, J. Dimants un V. Viklis nodrošināja pasākuma ierakstīšanu magnetofona lentēs. Dziedāja RVNBI

(tagad Strazdumuižas internātskola – attīstības centrs vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem) jaunāko klašu skolēnu ansambli. Interesantas bija veterānu atmiņas par Latvijas Neredzīgo biedrības dibināšanu. Mūsu Kauliņtēva stāstījums ir vienīgais ieraksts, kurā iemūžināta viņa balss. Šie ieraksti un pasākuma fotogrāfijas vēlāk bieži tika pieprasītas un izmantotas biedrības pasākumos.

1976. gada vasarā I. Gaile kopā ar abonementa vadītāju L. Kregždi devās pirmajā ārzemju tūrisma braucienā uz Čehoslovākiju. Tika izbrīvēts laiks, un Prāgā apmeklētas Čehoslovākijas Neredzīgo bibliotēka, skaņu ierakstu studija un Braila raksta tipogrāfija. Pēc atgriešanās viņas dalījās iespaidos ar lasītājiem.

Pieņemot Zinātņu akadēmijas Fundamentālās bibliotēkas Grāmatniecības vēstures komisijas uzaicinājumu, 1977. gada 30. martā I. Gaile nolasīja ziņojumu "Neredzīgo grāmatniecības vēsture Latvijā – īss ieskats". Šo ziņojumu papildināja izstāde. Lielu atbalstu izstādes organizēšanā Valsts bibliotēkas Letonikas nodaļā sniedza metodiķe I. Martinsone. Tika izstādītas 102 vienības (grāmatas Braila rakstā un "runājošās" grāmatas, rakstāmpiederumi, tāfeles, dokumenti u.c.). "Rūdītie" grāmatnieki A. Apīnis, K. Karulis, O. Zanders u.c. atzinās, ka izdevumus Braila rakstā redz pirmo reizi.

1979. gada nogalē Lietuvas Neredzīgo raksta bibliotēka organizēja vissavienības mēroga apspriedi par tifloloģiskās literatūras jautājumiem. Piedalījās pārstāvji no Krievijas, Kazahijas, Latvijas, Lietuvas un Ukrainas. I. Gaile sniedza īsu ziņojumu krievu valodā

par Latvijas Neredzīgo vēsturi un dzīvi.⁶ Toreiz notika iepazīšanās ar Lietuvas pazīstamo tiflozinātnieku Valentīnu Vitautu Toločku. Savstarpēja sadarbība un informācijas apmaiņa ar šo interesanto un zinošo cilvēku turpinās līdz pat šodienai.

Tifloloģijas nodaļas krājumā ir Lietuvā izdotā tifloloģiskā literatūra lietuviešu, esperanto, krievu valodā redzīgo un Braila rakstā. Lietuvas neredzīgo mākslinieku un māksliniecisko kolektīvu ieraksti skaņu platēs, magnetofona lentēs un kompaktdiskos.

2001. gadā Lietuvas Neredzīgo bibliotēkas Tifloloģijas nodaļas darbiniekiem sniegta plaša informācija par Lietuvas neredzīgo izglītības atspoguļojumu žurnālā "Der Blindenfreund" (1881. – 1899., 1901. – 1913. g. izdevumi). Šos izdevumus nodaļas rīcībā nodeva Redzes invalīdu sociālās aprūpes un rehabilitācijas centra bibliotēka.

1981. gads bija **Starptautiskais invalīdu gads**. Padomju Savienības preses izdevumos par to bija maz informācijas. Plašāks materiāls, kas deva ieskatu Starptautiskā invalīdu gada norisēs, bija atrodamš tā saukto tautas demokrātijas valstu žurnālos krievu valodā "Болгария", "Вьетнам", "ГДР", "Монголия", vācu valodā "Die Gegenwart", "Die Brücke – 1981", "Versehrten Sport", čehu valodā "Zora". Lai varētu iepazīstināt lasītājus ar neredzīgo un vājredzīgo dzīvi un darbu ārzemēs, šie raksti tika tulkoti. Par šo tēmu

⁶ Всесоюзное совещание по вопросам тифлологической литературы. – Вильнюс: Дом звукозаписи ЛОС, 1979. - I рулон.

latviešu un krievu valodā tika sagatavots referāts, kuru nolasiņa dažādās LNB struktūrvienībās un vietējā radio mezglā.

1983. gadā pirmajam latviešu tautības dzejniekam, kuram izdota grāmata, **Neredzīgajam Indriķim** (1783. – 1828.) tika atzīmēta 200 gadu jubileja. Lai sagatavotu stāstījumu un pasākuma scenāriju, vajadzēja strādāt Misiņa bibliotēkā un Latvijas Universitātes Zinātniskajā bibliotēkā.

I. Gaile un bibliotekāre A. Paura apmeklēja Neredzīgā Indriķa dzimto vietu Lažas ciema Apriķos. Viņas tikās ar vietējās pašvaldības vadītāju, kurš daudz bija darījis Neredzīgā Indriķa kapa vietas saglabāšanā vecajos Ģibortu kapos. Interesants bija Apriķu baznīcas, kur kādreiz sprediķojis arī Indriķis, apmeklējums. Notika arī tikšanās ar Aizputes vidusskolas novadpētniekiem.

*Neredzīgā
Indriķa
atdusas vieta*

27. oktobrī notika Neredzīgā Indriķa atceres vakars bibliotēkas lasītavā. Emocionālākai noskaņai tika radīts dažādu skaņu fons (gājputnu balsis, zvaniņu skaņas, rīta cēliens lauku sētā, pajūga brauciens u.c.). Šajā jomā lielu ieguldījumu deva skaņu studijas inženieris A. Lācis un Mūzikas nodaļas vadītāja R. Lapiņa. Neredzīgā Indriķa dzeju skandēja bibliotēkas darbinieki.

Atkāpjoties no hronoloģiskās secības, jāmin, ka 1992. gadā bibliotēku apmeklēja Vācijas neredzīgo organizācijas pārstāvis neredzīgais jurists H. E. Šulce, kurš ieinteresējās par neredzīgo dziesminieku Indriķi. Viņš lūdza uzrakstīt un aizsūtīt rakstu vācu žurnālam "Horus". Sagatavoto materiālu pārtulkoja E. Rusmane. Viņa dzejas tulkošana nesagādāja grūtības, jo to jau bija paveicis baltvācu dzejnieks, Neredzīgā Indriķa laika biedrs, Ulrihs fon Šlipenbahs (1774. – 1826.). Tika izmantoti mācītāja K. G. Elferfelda (1756. – 1819.), Neredzīgā Indriķa un U. fon Šlipenbaha attēli. Raksta pēcvārdā doktors H. E. Šulce izteica gandarījumu, ka arī Vācijā iepazīs laika gaitā aizmirsto dzejnieku.

Arī žurnāla "The World Blind" redakcija lūdza rakstu par Neredzīgo Indriķi. Angļu valodā to pārtulkoja un dažas vārsmas veiksmīgi atdzejoja galvenā bibliotekāre I. Gromule. Tā neredzīgais dzimtcilvēks pat bez uzvārda 20. gs. beigās aizgāja plašajā pasaulē.

Darba gaitā, tiekoties ar LNB veterāniem, apmeklējot LNB pasākumus, lasot 19. gs. II puses un 20. gs. sākuma periodiskos izdevumus, nāca atziņa, ka Latvijas neredzīgajiem ir bagāta vēsture. Laiks ir nesaudzīgs. Aiziet cilvēki, tiek iznīcināti dokumenti, priekšmeti – vēstures liecinieki. Tāpēc radās iecere tos saglabāt. Droši vien laika gaitā par muzeju bija domājuši arī LNB veterāni. Lekcijās, radio raidījumos, bibliotēkas lasītāju pasākumos tika lūgti materiāli Tifloloģijas nodaļai.

Atsaucās daudzi LNB biedri, piemēram, K. Kauliņš, M. Gudriņiks, L. Ajevskā, skolotāji V. un M. Sulaiņi, J. Čakstēns, K. Fernests, esperantists I. Čače, un nodaļas rīcībā nodeva interesantus materiālus.

1983. un 1984. gadā LNB CV pieņēma virkni lēmumu par neredzīgo muzeja izveidi un materiālu apkopošanu. I. Gaile piedalījās muzeja dibināšanas darba grupā kā vadītāja vietniece, vēlāk kā muzeja padomes priekšsēdētāja vietniece. Lai palīdzētu aprakstīt, klasificēt un kārtot muzeja materiālus, bibliotēkā tika organizēta muzeja atbalsta grupa. Tajā piedalījās bibliotēkas darbinieces L. Kregžde, R. Lapiņa, I. Martinsone, E. Rusmane, A. Ūberga. Lai gūtu priekšstatu par sabiedrisko muzeju darbu, I. Gaile kopā ar LNB Vēstures muzeja vadītāju apmeklēja četrus sabiedriskos muzejus Latvijā un neredzīgo muzejus Maskavā, Pēterburgā un Viļņā. Daudz dienu tika strādāts Valsts Vēstures arhīvā. Lielākā dokumentu daļa bija vācu valodā. Līdztekus tika izrakstīti materiāli par neredzīgo bibliotēku, grāmatām un izglītību. Tie vēlāk noderēja, veidojot izdevumu par grāmatām, kas Braila rakstā pārrakstītas ar roku.

Muzeja padomes sanāksmēm regulāri tika sagatavoti jaunākās literatūras apskati, kā arī veikta materiālu atlase muzeja ekspozīcijai. Tifloloģijas nodaļa muzejam nodeva 272 vienības.

LNB Vēstures sabiedriskais muzejs tika atklāts 1986. g. 1. novembrī. Katru gadu maija mēnesī notika Starptautiskajai muzeju dienai (18. maijā) veltīti pasākumi. Pasākumu organizēšanā piedalījās arī muzeja aktīvs. Pēdējo divu gadu laikā muzejam nodotas 88 kopijas no Tifloloģijas nodaļā esošajām publikācijām presē par LNB, tās struktūrvienībām, cilvēkiem un

problēmām.

1990. gadā Atmodas laikā lielu atsaucību guva izstāde Latvijas Vēstures muzejā "Latvija starp diviem pasaules kariem". Par to liecināja ļoti garās rindas visas dienas garumā. Tas deva ierosmi organizēt līdzīgu izstādi bibliotēkas lasītājiem. Izstādes organizēšanā iesaistījās A. Birģele, I. Gaile, G. Hofmane, I. Kosa, L. Kregžde, R. Lapiņa, A. Lācis, I. Martinsone, I. Pīrāga, Dz. Riekstiņa u.c. Tika savākts liels un daudzveidīgs priekšmetu klāsts – kopskaitā 206 eksponāti: sieviešu žurnāli, grāmatas, bērnu grāmatas, grezni rokdarbi, vakarkleita, vēdekļi, apavi, galošas, ar pērlītēm izšūta teātra somiņa, ar roku griežamas kafijas dzirnaviņas, trauki, "Laimas" konfekšu kārbas, cenrāži, petrolejas lampas, patafons ar platēm, nauda un citas lietas. Atšķirībā no citām izstādēm, šajā redzes invalīdi visu drīkstēja "apskatīt" ar rokām. Atsaucība bija necerēti liela – nāca dažādu paaudžu pārstāvji. Ekskursiju vadīšanā iesaistījās visu bibliotēkas nodaļu darbinieki. Zālē skanēja A. Vintera un Brāļu Laivinieku jautrās dziesmas.

Atzīmējot visvecākās bibliotēkas tiflofondā esošās A. Deglava grāmatas simtgadi, radās ideja apkopot materiālus un sniegt ieskatu Braila rakstā ar roku pārrakstīto grāmatu vēsturē, kas vienlaicīgi būtu arī veltījums visiem zināmajiem un nezināmajiem pārrakstītājiem 40 gadu garumā. Projektu īstenot palīdzēja Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas finansiālais atbalsts. 1998. gada 1. jūlijā tika noslēgts līgums par projekta "Neredzīgo (Braila) raksta grāmatu izdošana Latvijā" realizāciju. Darba grupā iesaistījās I. Gaile, I. Gromule, A. Lācis, I. Martinsone un T. Melberga. Kopdarba rezultātā tika izdota grāmata

"Ieskats Braila rakstā ar roku pārrakstīto grāmatu vēsturē Latvijā 1889. – 1961.". Grāmatiņai 51 lappuse, ilustrācijas, ieliktnis ar Braila raksta latviešu valodas alfabētu, cipariem un fragmentu no Neredzīgā Indriķa dziesmas "Par savu paša bēdu pilnu būšanu, ka tam acu gaisma trūkst".

Tifloloģijas nodaļā sakrāts plašs vēsturisks materiāls par neredzīgo dzīvi, viņu izglītošanu, par dažādiem neredzīgo raksta veidiem, to radītājiem, neredzīgu autoru daiļdarbi, literatūra par tiflopedagoģiju, tiflosurdpedagoģiju¹, tiftotehniku, acu slimībām, invalīdu sportu, sociālajām problēmām, sociālās aprūpes un rehabilitācijas jautājumiem un citām tēmām. Nodaļas fonds 2001. gada beigās bija **932** vienības – **572** grāmatas, **105** audio materiāli, **255** sēriālizdevumi.

Lasītājiem pieejamas šādas tematiskās kartotēkas:

- Neredzīgais Indriķis (1783. – 1828.);
- Luijs Brails (1809. – 1852.);
- Latvijas Neredzīgo bibliotēka;
- neredzīgo rehabilitācija;
- personālijas (LNB biedri, neredzīgi zinātnieki, mākslas, kultūras darbinieki, oftalmologi) u.c.

Mapēs apkopoti materiālu izgriezumi un kopijas no Latvijas periodiskajiem izdevumiem par LNB, Strazdumuižas internātskolu, Redzes invalīdu sociālās aprūpes un rehabilitācijas centru, likumiem, lēmumiem u.c. Tiflofondā pieejami dažādi bibliogrāfiskie rādītāji. Pēdējo divu gadu laikā fondu ir papildinājuši grāmatu

¹ Surdpedagoģija - defektoloģijas nozare par nedzirdīgu un vājdzirdīgu bērnu mācīšanu un audzināšanu.

un periodisko izdevumu dāvinājumi latviešu, angļu, čehu, esperanto, krievu, lietuviešu un vācu valodā. Krājumā atrodama 1972. gadā Rīgas kinostudijā uzņemta dokumentālā filma par LNB "Katrai dziesmai sava krāsa".

Piecus gadus līdz 1994. gadam nodaļā strādāja Dzintra Vanaga (bibliotēkā strādāja no 1983. g.). 1988. gadā viņa beidza LU Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes un bibliogrāfijas nodaļu, izstrādājot diplomdarbu "Žurnāls "Rosme": bibliogrāfiskais rādītājs: 1983. – 1987.". ko izmantoja LNB vēstures muzeja tematisko kartotēku veidošanā. Vēl nodaļā atrodas divi bibliotēkas darbinieku Latvijas universitātes absolventu diplomdarbi – A. Pastares (Valda m.) visapjomīgākais bibliogrāfiskais rādītājs par žurnālu "Rosme" (1963. – 1982. g.) un A. Matisones rādītājs par laika posmu 1990. – 1994., kā arī viņas kursa darbs par periodu 1988. – 1989. Rādītājus bieži izmanto gan bibliotēkas darbinieki, gan lasītāji.

Par redzes invalīdu problēmām, rehabilitāciju, tiflopedagoģiju un tiflopsiholoģiju interesējas arī jaunatne. Padomu un literatūru meklējuši Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu, Pedagoģijas un psiholoģijas, Filoloģijas fakultāšu, Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskolas "Attīstība", Latvijas Mākslas, Latvijas Kristīgās un J. Vītola Latvijas Mūzikas akadēmiju, Starptautiskā Praktiskās psiholoģijas institūta bakalaura un maģistratūras programmu studenti un Juglas skolu audzēkņi. Konsultācijas un materiālus saņēmusi Rīgas Krievu drāmas teātra aktrise Tatjana Bondareva, gatavojoties neredzīgas meitenes lomai.

No 1991. līdz 2001. gadam sniegtas 429 uzziņas,

nolasīti 52 apskati, organizētas 163 izstādes (izstādītas 1742 vienības).

2002. gada pavasarī I. Gaile apmeklēja pirmo Latvijas tiflopedagogu konferenci "Latvijas speciālā pedagoģija bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem ar redzes traucējumiem: realitāte un attīstības tendences", kura notika Strazdumuižas internātskolā. Tās darbā piedalījās ārvalstu pārstāvji no Igaunijas, Lietuvas, Nīderlandes un Somijas.

Atskatoties uz bibliotēkā nostrādātajiem 29 gadiem, I. Gaile saka tā: "Tas bijis meklējumu, atradumu, atklāsmes un arī zaudējumu ceļš. Bija laimējies vēl satikt pirmo Latvijas Neredzīgo Savienības priekšsēdētāju Kārlī Kauliņu, tikties ar neredzīgo inteligences pārstāvjiem Loniju Ajevsku, Jāni Čakstēnu, Meikolu Gudriņiku, Martu un Voldemāru Sulaiņiem. Viņi izstaroja gaišumu, deva spēku un pārliecību šaubu un pārdomu brīžos. Negaidīta, bet patīkama bija 2001. gadā bibliotekāru nedēļā saņemtā Kultūras ministrijas atzinība par mūža darbu."

METODIKAS UN BIBLIOGRĀFIJAS NODAĻA

Kā atsevišķa struktūrvienība Metodikas un bibliogrāfijas nodaļa izveidota 1977. gadā, un tās vadītāja ir **Ināra Martinsone** (bibliotēkā strādā no 1972. g.). Bibliogrāfa un metodiķa štata vienība pastāvēja pirms nodaļas izveidošanas. No 1983.–1992. gadam nodaļas darbu ar filiālēm vadīja galvenā bibliotekāre Laima Kregžde. Nodaļā strādājušas Rita Viduce, Anita Pastare (Jāņa m.), Alda Paura, Inguna Pīrāga un Anita Matisone. Kopš 1992. gada par galveno bibliotekāri strādā **Indra Gromule** (bibliotēkā strādā no 1988.g.).

Nodaļas fondā tiek apkopota informācija par neredzīgo bibliotēku un organizāciju darbu ārvalstīs, par grāmatu Braila rakstā un audiogrāmatu izdevumiem. Nodaļa saņem periodiskos izdevumus no ASV Kongresa bibliotēkas, Lielbritānijas Karaliskā Nacionālā Neredzīgo institūta un no Starptautiskās padomes par redzes invalīdu izglītības jautājumiem. Izmantojot SSBA, no Kongresa bibliotēkas Vašingtonā tiek pasūtītas grāmatas neredzīgo rakstā angļu valodā. Nodaļā ir neliels bibliogrāfisko izdevumu un uzziņu literatūras fonds. Darbinieki apkopo datus un sniedz informāciju par bibliotēkas darbību.

Uzsākot metodisko darbu, darbiniecēm nebija īsta priekšstata par veicamajiem uzdevumiem, tāpēc tika apmeklētas dažādas Rīgas bibliotēkas un KM kvalifikācijas celšanas kursi. Tomēr īpašo darba specifiku ar neredzīgu un vājredzīgu lasītāju varēja apgūt tikai citu republiku neredzīgo bibliotēkās, piemēram, Lietuvā, Maskavā un Ļeņingradā. Ikdienas darbā tika ieviestas vairākas pielāgotas uzskaites formas, izveidots ieskaņoto grāmatu izsniegšanas indikators.

Galvenā bibliotekāre Laima Kregžde 80-os gados

80-os gados gandrīz katru ceturksni tika organizēti kvalifikācijas celšanas pasākumi bibliotēkas darbiniekiem. Tika pieaicināti bibliotekārā darba speciālisti no KM, Valsts bibliotēkas, Rīgas Centrālās bibliotēkas, kā arī dažādu nozaru pārstāvji, piemēram, psiholoģes E. Valdovska un I. Tiltiņa, literatūrzinātniece S. Sirsone, politiskais komentētājs I. Rākins. Semināri notika arī bibliotēkas filiālēs. Pēc Cēsu filiāles apmeklējuma un darba jautājumu risināšanas seminārs noslēdzās Gaujas krastā. Ventspils pusē semināra dalībnieki iepazinās ar filiāli un pēc tam darba jautājumus turpināja risināt Puzes ezera krastā. Tika organizētas ekskursijas uz muzejiem un izstādēm, apmeklējot Meža muzeju un

Nogales pili Kurzemē, K. Ulmaņa muzeju "Dauderi" Rīgā, LNB Vēstures sabiedrisko muzeju, LNB Rehabilitācijas centru Juglā un citas vietas.

Pēdējos gados bibliotēkas organizēto kvalifikācijas pasākumu kļuvis mazāk, vairāk tiek apmeklēti profesionālie pasākumi ārpus bibliotēkas, piemēram, LU Tālākizglītības centra, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Bibliotekāru biedrības, citu bibliotēku un iestāžu organizētie kursi, semināri un konferences.

Lai informētu sabiedrību par LNERB darbību, tiek sniegta informācija masu medijos, bet lasītājiem organizētas atvērto durvju dienas. Izstādēs "Grāmata – 1998", "Grāmata – 2000" un "Grāmata – 2001" tika iekārtots bibliotēkas stends un sagatavots īss informatīvs materiāls par bibliotēku. Ja pirmajā izstādē izplatīti ap 400 bukletu, tad pēdējā izstādē jau pāri par 600. Tieši pirms 2001. gada izstādes tika sagatavots un izdots jauns buklets (1000 eks.). Pārsteidzoša bija jaunatnes interese par LNERB. Lielāko interesi skolu audzēkņu un studentu vidū izraisīja Braila raksts un iespēja pašiem uzrakstīt savu vārdu, izmantojot Braila rakstāmmašīnu vai rakstāmtāfeli ar grifeli.

2001. gada novembrī A. Birģele ar informāciju un grāmatām Braila rakstā piedalījās J.Cibuļa organizētajā izstādē "Ābece – zināšanu simbols" Dundagas pagasta bibliotēkā.

Svarīga loma informācijas izplatīšanā ir ekskursijām bibliotēkā. LU Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļas studentu mācību programmās iekļauts LNERB apmeklējums. Latvijas Kultūras skolas un Strazdumuižas internātskolas audzēkņi bibliotēku apmeklē katru gadu.

LNB žurnālā "Rosme" bibliotēkas darbinieki sniedz informāciju par aktualitātēm bibliotēkā. No 1976. gada tiek sastādīti anotēti jaunāko ieskaņoto grāmatu saraksti, kas palīdz bibliotekāriem un lasītājiem orientēties audiogrāmatu klāstā. Saraksti tiek publicēti parastā iespiedraksta un Braila raksta žurnālā "Rosme".

70-os un 80-os gados tika izdoti vairāki magnetofona lentēs ieskaņoto un neredzīgo grāmatu latviešu valodā iespiestie katalogi (skat. pielik. Nr. 5).

Pirms divdesmit gadiem daudz tika darīts, lai sagatavotu un nolasītu informāciju vietējā radiomezglā par literatūras, mākslas, mūzikas, sabiedriski politiskiem tematiem, ievērojamu cilvēku jubilejām un ceļojumiem. Gada laikā izskanēja ap 100 lasījumu, 1976. gadā – 171. Vēlākajos gados vietējā radio darbība apsīka.

Aptuveni 10 LU studentes bijušas bibliotekārā darba praksē LNerB un izmantojušas bibliotēkas darba pieredzi, izstrādājot kontroldarbus, kursa, bakalaura un maģistra darbus.

1994. gadā divas studentes no Nīderlandes iepazinās ar LNerB darbību un izstrādāja studiju noslēguma darbu par dažādām Latvijas bibliotēkām, iekļaujot arī materiālu par LNerB.

60-os gados iesāktā sadarbība ar neredzīgo bibliotēkām veiksmīgi tiek turpināta. Regulāri notiek informācijas apmaiņa ar Baltkrievijas, Igaunijas, Krievijas, Lietuvas un Ukrainas neredzīgo bibliotēkām.

Pēdējos gados apmeklētas vairākas starptautiskas konferences un semināri. Pēterburgā organizētajā konferencē "Bibliotēkas neredzīgajiem – Krievijas vienotās bibliotēku informācijas sistēmas sastāvdaļa" 1997. gadā piedalījās I. Martinsone un A. Ūberga, bet 2000. gadā šādā pašā konferencē – A. Birģele un

A. Lācis. 2000. gada oktobrī A. Lācis un A. Matisone devās uz Maskavu, lai piedalītos konferencē "Neredzīgo bibliotēkas uz 21. gs. sliekšņa: tradīcijas un jauninājumi". Bibliotēkas direktore T. Melberga, apmeklējot konferences Viļņā (1997., 2000.g.) un Minskā (1998. g.), kā arī pasākumus Latvijā, nolasījusi virkni referātu par tādām aktuālām tēmām kā "Latvijas Neredzīgo bibliotēka – informācijas nodrošinātājs invalīdiem" un "Braila raksta attīstība Latvijā".

Starptautiskās konferences "Bibliotēkas un asociācijas mainīgajā pasaulē: jaunās tehnoloģijas un jaunās sadarbības formas" 1999. gada jūnijā Krimā un "Bibliotēkas, kuras apkalpo cilvēkus ar ierobežotām dzīves iespējām un sabiedriskais sektors ceļā uz sociālām partnerattiecībām" 2002. gada aprīlī Novosibirskā bija iespējams apmeklēt, pateicoties SFL atbalstam.

90-os gados sākās sadarbība ar Ziemeļvalstu neredzīgo bibliotēkām, notika informācijas apmaiņa un pieredzes braucieni uz Somijas un Zviedrijas bibliotēkām. 1992. gadā notika pirmie ārzemju braucieni uz Dāniju – maijā uz Ziemeļvalstu un Baltijas valstu neredzīgo organizāciju semināru, kurā referātu par LNerB nolasīja I. Martinsone, un septembrī uz konferenci par Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Neredzīgo bibliotēku darbu, kurā piedalījās T. Melberga. Veidojoties jauniem kontaktiem, Metodikas un bibliogrāfijas nodaļa sāka saņemt ārzemju neredzīgo organizāciju izdevumus.

Šajā laikā nodaļā sāka strādāt I. Gromule. Viņas labajām angļu un vācu valodas zināšanām bija būtiska nozīme, dibinot ārzemju sakarus un sniedzot informāciju par LNerB darbību.

Iegūstot Ziemeļvalstu stipendiju "Nepieciešamo zināšanu iegūšanai, lai uzlabotu bibliotekāros

pakalpojumus redzes invalīdiem Latvijā un Lietuvā”, 1994. gada oktobrī četras darbinieces – A. Birģele, I. Gromule, I. Pīrāga un A. Ūberga divas nedēļas stažējās Dānijas Neredzīgo bibliotēkā.

Turpinās sadarbība ar Zviedrijas Runājošo grāmatu un Braila bibliotēku (The Swedish Library of Talking Books and Braille). Pateicoties šīs bibliotēkas Solidaritātes grupas atbalstam, īpaši Svenam Gustavsonam, saņemti trīs lietoto kasešu un kastīšu sūtījumi. Tas ir liels atbalsts SIES darbā, jo līdzekļu jaunu kasešu iegādei audiogrāmatu kopijām nepietiek.

No 2001. gada septembra bibliotēkā ir pastāvīgs Interneta pieslēgums – Mājas DSL, kas palīdz nodrošināt sakarus un informācijas apmaiņu ar citām neredzīgo bibliotēkām.

Viens no nodaļas darba uzdevumiem ir projektu sagatavošana un noformēšana iesniegšanai (realizēto projektu uzskaitījums un rezultāti atrodami pielikumā Nr. 3). Projektu veiksmi lielā mērā nosaka darba grupas nopietnā attieksme un projektu detalizētā izstrāde. A. Lācis ir izstrādājis skaņu ierakstu, kopēšanas un datortehnikas iegādes projektus, veicot pamatīgu situācijas izpēti, iepazīstoties ar jaunumiem un izanalizējot tehniskos rādītājus. Aktīvi darba grupās darbojušies A. Birģele, E. Česlis, I. Gaile, I. Gromule, A. Lācis, I. Martinsone.

2001. gadā bibliotēkā, ieskaitot filiāles, reģistrēts 2931 lasītājs, no kuriem 1515 ir LNB biedri. (darba rādītājus skat. pielik. Nr. 1) Arvien vairāk ir lasītāji ar redzes problēmām, kuri nav LNB biedri, un lasītāji ar citu invaliditāti, kuriem apgrūtināta parastā iespiedraksta lasīšana, tāpēc nepieciešami LNerB bibliotēkas pakalpojumi.

FILIĀLES

Bibliotēkas filiāles atrodas Latvijas lielākajās pilsētās līdzās LNB teritoriālajām organizācijām un mācību ražošanas uzņēmumiem. Vairums filiāļu atrodas netālu no TO telpām vai tajās. Tas ietekmē bibliotekāru darbu. Visas TO sniedz lielu palīdzību filiāļu telpu iekārtošanā. Kopīgi strādājot, bibliotekāres piedalās LNB TO sanāksmēs, kurās informē par bibliotēkas darbu, jaunajām grāmatām un pasākumiem. Palīdz TO darbiniekiem izstāžu un pasākumu scenāriju rakstīšanā, organizēšanā un vadīšanā. Bibliotekāres ir labi informētas par LNB darbu, tai skaitā, par jaunajiem biedriem un par magnetofonu piešķiršanu. Balvu, Daugavpils, Jelgavas, Rēzeknes un Ventspils filiāļu bibliotekāri laiku pa laikam ir apvienojuši darbu bibliotēkā un TO.

Pašaizlīdzīgu darbu filiāļu darbinieki veic, smagās "runājošo" grāmatu pakas nesot vai vedot ar sabiedrisko transportu uz pastu un atpakaļ, lai cilvēki ikvienā Latvijas nostūrī saņemtu bibliotēkas grāmatas. Pa pastu literatūra tiek nosūtīta 300 lasītājiem, bet 75 to pienes mājās.

Lai piesaistītu jaunus lasītājus un iepazīstinātu sabiedrību ar bibliotēkas sniegtajiem pakalpojumiem, bibliotekāri sniedz informāciju vietējos preses izdevumos.

Lai paaugstinātu kvalifikāciju, bibliotekāres apmeklē vietējo pilsētu zinātnisko un rajonu centrālo bibliotēku organizētos kvalifikācijas pasākumus. Gandrīz visas filiāļu darbinieces ir apmeklējušas Tālākizglītības centra kursus pagastu bibliotekāriem Rīgā. Daugavpils un Liepājas darbinieces apmeklējušas datorkursus savās pilsētās.

Grāmatas turpinājumā sniegta informācija par filiālēm un to 2001. gada darba pamatrādītāji.

BALVU filiāle

Tirgus ielā 7
Balvi, LV – 4500
☎ 45 81682

Bibliotekāre – **LŪCIJA ROMKA** (kopš 1995. g. augusta)

Lasītāji – 278
Izsniegums – 36591
Apmeklējums – 3523

- filiāle apkalpo Alūksnes, Balvu un Gulbenes rajonus;
- **fondā** ir audiogrāmatas un grāmatas parastajā iespiedrakstā;
- 67 lasītājus apkalpo **pa pastu**, 14 lasītājiem grāmatas **pienes** mājās;
- **dibināta 1982.** gada augustā;
- pirmā bibliotekāre Maruta Siliniece (līdz 1989. gada martam);
- sākumā atradās vienā telpā ar LNB Balvu TO Oktobra (Tirgus) ielā 7;
- filiāles izveidošanā nozīmīgu atbalstu sniedza LNB Balvu TO priekšsēdētājs M. Vizulis un sekretāre V. Nagle;
- pasākumi tiek rīkoti ārpus bibliotēkas: kultūras namā, skolēnu namā, rajona bibliotēkā;
- no 1989. gada marta līdz 1992. gada novembrim strādāja bibliotekāre Maija Slišāne;
- no 1992. gada novembra līdz 1995. gada augustam bibliotekāre bija Valentīna Nagle;
- 1993. gadā pilsētas izpilddomiteja piešķīra filiālei atsevišķu telpu;

CĒSU filiāle

Valdemāra ielā 11

Cēsis, LV – 4100

☎ 41 23494

Filiāles vadītāja **AINA KARELE** (kopš 1964. g.)

Bibliotekāre – **Dzintra Pole** (kopš 1970. g.)

Lasītāji – 197

Izsniegums – 36125

Apmeklējums – 3251

- filiāle apkalpo Cēsu, Limbažu, Madonas, Valmieras un Valkas rajonus;
- **fondā** ir grāmatas Braila rakstā, audiogrāmatas un grāmatas parastajā iespiedrakstā;
- 33 lasītājus apkalpo **pa pastu**; filiāles lasītāji ir arī Cēsu pansionātā dzīvojošie un Invalīdu biedrības biedri;
- **dibināta 1964.** gada janvārī;
- pirmā Latvijas Neredzīgo bibliotēkas filiāle;
- pirmā telpa bija dažus kvadrātmetrus liela bez logiem Valdemāra ielā 11;
- pirms filiāles dibināšanas ar grāmatu izsniegšanu un apmaiņu sabiedriskā kārtā nodarbojās vietējā radiomezгла vadītājs Meikols Gudriņiks;
- pēc pāris gadiem ar Cēsu uzņēmuma direktora Kima Poļa atbalstu bibliotēka iegūst telpas ražošanas korpusa 2. stāvā, lielāko istabu dalot ar fizikultūras metodiķi;
- 60-o gadu beigās lasītāju skaits tuvojas četriem simtiem, palielinās filiāles fonds, Cēsu uzņēmums kāpina ražošanu, un bibliotēkai piedāvā telpas

ārpus ražošanas korpusa blakus esošās mājas pirmā stāva trīs istabiņās;

- 1970. gadā Cēsu filiāle iegūst otru štata vienību un par bibliotekāri sāk strādāt Dzintra Pole;
- 80-o gadu sākumā filiālei ir vēl vieni Jurģi. Ar apjomīgo fondu, kurš jau tuvojas divdesmit tūkstošiem vienību, jāpārceļas atpakaļ uz ražošanas korpusa otro stāvu;
- 1987. gada rudenī uzcelta jauna Cēsu uzņēmuma administratīvā ēka, kuras trešajā stāvā bibliotēkai piešķir telpas ar divām fondu krātuvēm un plašu lasītavu.

DAUGAVPILS filiāle

Čiekuru ielā 5 – 13

Daugavpils, LV – 5413

☎ 54 3974

Filiāles vadītāja **AINA LIPIŅA** (kopš 1996. g.)

Bibliotekāre – **Tatjana Zvereva** (kopš 1997. g.)

Lasītāji – 370

Izsniegums – 61049

Apmeklējums – 8459

- filiāle apkalpo Daugavpils, Jēkabpils un Krāslavas rajonus;
- **fondā** ir grāmatas Braila rakstā, audiogrāmatas un grāmatas parastajā iespiedrakstā;
- 23 lasītājus apkalpo **pa pastu**, 7 lasītājiem literatūru **pienes mājās**;
- **dibināta 1965.** gada februārī;
- pirmā filiāles vadītāja līdz 1996. gadam bija Soņa Stola;

- no 1959. līdz 1965. gadam filiāle darbojās sabiedriskā kārtā I grupas redzes invalīdes N. Polnobokas dzīvoklī Līvānu ielā 3, kur tika izsniegtas grāmatas Braila rakstā un notika arī Braila raksta apmācība;
- 1965. gadā filiāle atradās Maizes ielā 1, neapkurināmā noliktavas telpā; lasītājiem sagādāja grūtības bibliotēkas apmeklēšana – tā atradās tālu, maršruta autobusi kursēja reti, tāpēc literatūru lasītājiem pienesa MRU cehos;
- 1965. gada beigās filiālei LNB CV piešķīra 6 m² lielu telpu divistabu dzīvoklī Čiekuru ielā;
- priekšā lasīšana un lasītāju diskusijas notika ārpus telpām meža pļaviņā;
- 1966. gadā bibliotēkas rīcībā nodeva telpas Čiekuru ielā 5a - 28 m² divistabu dzīvokli. Telpās tika izvietotas ieskaņotās grāmatas, grāmatas parastajā iespiedrakstā un nedaudz grāmatu Braila rakstā. Lielākā daļa grāmatu Braila rakstā glabājās plauktos pagrabā;
- filiāles rīkote pasākumi notika ārpus bibliotēkas MRU kopmītnēs, skolā, mežā, uzņēmuma "sarkanajā stūrītī";
- 1979. gadā filiālei tika piešķirta otra štata vienība - par bibliotekāri sāka strādāt Aina Lipiņa;
- 1984. gada aprīlī filiāle saņēma jaunas, 260 m² lielas telpas Daugavpils MRU administratīvajā kultūras un sadzīves centrā. Darbs bibliotēkā aktivizējās. Lasītavā notika dažādi pasākumi: tematiskie vakari, literārās pēcpusdienas, tikšanās ar interesantiem cilvēkiem, grāmatu izstādes, lasītāju konferences;
- 90-o gadu sākumā Daugavpils MRU daļēji slēdza,

tika slēgts arī uzņēmuma administratīvais korpuss, kurā atradās filiāle;

- 1994. gada pavasarī bibliotēkai tika ierādītas jaunas pagaidu telpas – trīsistabu dzīvoklis dzīvojamā mājā Čiekuru ielā 5 – 13;
- 1998. gadā LNERB sāka risināt jautājumu ar LNB namu pārvaldi "Stropi" par jaunu telpu irēšanu bibliotēkas vajadzībām. Tika piedāvāts vēl viens trīsistabu dzīvoklis blakus esošajam. 1999. gada janvārī abi dzīvokļi tika apvienoti, notika telpu pārkārtošana un remontdarbi;
- 1999. gada 4. oktobrī atklāja filiāles jaunās telpas ar kopējo platību 108, 48 m².

JELGAVAS filiāle

Filozofu ielā 5

Jelgava, LV – 3001

☎ 30 23165

Bibliotekāre – **AUSMA ZVĪGULE** (kopš 2000. g. februāra)

Lasītāji – 172

Izsniegums – 35983

Apmeklējums – 1702

- filiāle apkalpo Jelgavas, Dobeles un Saldus rajonus;
- **fondā** ir audiogrāmatas un grāmatas parastajā iespaidrakstā;
- 33 lasītājus apkalpo **pa pastu**; 10 lasītājiem literatūru **pienes mājās**;

- dibināta **1973. gada oktobrī**;
- pirmais filiāles vadītājs bija Uldis Vanags (līdz 1981. g.);
- savu telpu bibliotēkai nebija, tāpēc fonds tika glabāts LNB Jelgavas TO telpās Paegles (Filozofu) ielā 5;
- 1973. gadā LNB Saldus TO izveidojās sabiedriska ieskaņoto grāmatu apmaiņas punkts, kuru apmeklēja ap 30 Saldus pilsētā un tuvākā apkārtnē dzīvojošie lasītāji;
- Saldus TO priekšsēdētājs Rolands Krecers ar savu transportu regulāri dodas uz Jelgavas filiāli un apmaina grāmatas;
- 1977. gadā bibliotēkas fondu pārvietoja atsevišķā telpā;
- 1981. gadā no darba aizgāja U. Vanags, un fonds tika nodots centra bibliotēkā Rīgā;
- Līdz 1982. gada augustam lasītāji Jelgavā ieskaņotās grāmatas saņēma pa pastu no centra bibliotēkas Rīgā;
- 1982. gadā filiāles darbs tika atsākts un par vecāko bibliotekāri sāka strādāt I grupas redzes invalīde Maija Belicka. Filiāles fondā bija 2000 ieskaņoto grāmatu magnetofona lentēs. Lasītāju skaits – 130;
- no 1991. līdz 1993. gadam par bibliotekāri strādāja Ausma Zvīgule;
- no 1993. līdz 1994. gada augustam par bibliotekāri strādāja Anda Leitāne;
- no 1994. gada septembra līdz 2000. gada janvārim par bibliotekāru strādāja I grupas redzes invalīds Guntis Zvīgulis.

LIEPĀJAS filiāle

Ganību ielā 197/205

Liepāja, LV – 3400

☎ 34 34396

Filiāles vadītāja **MIRDZA KOVAĻEVSKA** (kopš 1988. g. marta)

Bibliotekāre – **Ilze Kārklīņa** (kopš 1995. g.) un **Mirdza Kronberga** (kopš 2000. g. oktobra)

Lasītāji – 301

Izsniegums – 56538

Apmeklējums – 3470

- filiāle apkalpo Liepājas un Kuldīgas rajonus;
- fondā ir grāmatas Braila rakstā, audiogrāmatas un grāmatas parastajā iespiedrakstā;
- 55 lasītājus apkalpo pa pastu, vienam lasītājam literatūru pienes mājās;
- **dibināta 1965. gada 3. janvārī;**
- pirmā filiāles vadītāja bija Aina Bokuma (līdz 1988. g.);
- pirmā atrašanās vieta bija pilsētas centrā 40 m² platībā Siena ielā pagraba telpās;
- lai operatīvāk apkalpotu Liepājas MRU strādājošos un pilsētas nomalē dzīvojošos lasītājus, izpildkomiteja piešķīra telpas pilsētas ziemeļdaļā Krūmu ielā un pilsētas Ezerkrasta rajonā dzīvojamās ēkas Dunikas ielā 1 divās ratiņtelpās;
- līdz 1989. gadam bibliotēka atradās trīs dažādās pilsētas vietās;
- 1970. gadā piešķirta otra štata vienība;
- 1989. gadā LNB Liepājas MRU uzcēla jaunu

administratīvo korpusu, kurā bibliotēkai piešķīra telpas 140 m² platībā Suvorova (Ganību) ielā Nr. 197/205 ar lasītavu un krātuvēm;

- 90-o gadu beigās visa administratīvā ēka tika atslēgta no centrālās apkures, filiāles abonementā uzstādīti elektriskie sildītāji, kuri uztur minimālu temperatūru, fondu glabātavās netiek apsildītas, kā rezultātā cieš grāmatu fonds, un no mitruma bojājas telpas;
- salīdzinot ar citām filiālēm, Liepājā bieži mainījušies bibliotekāri, to ir bijis vairāk nekā desmit. Ilgākus gadus nostrādājušas: Gunita Švintecka, Inese Miloša un Inese Horste.

RĒZEKNES filiāle

Bukmuižas ielā 20

Rēzekne, LV – 4600

☎ 46 22167

Bibliotekāre – **INĀRA ZELTIŅA** (kopš 1992. g. novembra)

Lasītāji – 321

Izsniegums – 26659

Apmeklējums – 4527

- filiāle apkalpo Ludzas, Preiļu, un Rēzeknes rajonus;
- fondā ir audiogrāmatas un grāmatas parastajā iespaidrakstā;
- pēc lasītāju pieprasījuma grāmatas Braila rakstā ved no Rīgas;

- 37 lasītājus apkalpo pa pastu, 6 lasītājiem literatūru pienes mājās;
- **dibināta 1980. gada aprīlī;**
- pirmā bibliotēkas vadītāja bija Marija Ņikitina (līdz 1982. g. janvārim);
- pirmā bibliotēkas telpa – 8 m² liela ratiņu telpa daudzdzīvokļu mājā Maskavas ielā 4;
- filiāles atvēršanā daudz palīdzēja Rēzeknes TO priekšsēdētājs Grigorijs Vaganovs un inspektore Veronika Ramza;
- līdz filiāles atvēršanai Rēzeknes un Rēzeknes rajona lasītājus apkalpoja bibliotēkas Daugavpils filiāle, sūtot grāmatas pa pastu;
- no 1982. gada janvāra līdz 1984. gada maijam bibliotēkas vadītāja bija Valentīna Lansberga, paralēli darbam bibliotēkā viņa redzes invalīdiem palīdzēja apgūt Braila rakstu;
- 1984. gada martā filiāle kopā ar LNB Rēzeknes TO pārcēlās uz jaunu 23,9 m² telpu Čkalova (Bukmuižas) ielā 20;
- no 1984. gada oktobra līdz 1992. gada augustam bibliotēkas vadītāja bija Genoveva Vlasova;

VENTSPILS filiāle

Baldones ielā 16

Ventspils, LV – 3600

☎ 36 22519

Bibliotekāre – **AIJA VESELE** (kopš 1992. g. novembra)

Lasītāji – 180

Izsniegums – 2374

Apmeklējums – 1603

- filiāle apkalpo Talsu un Ventspils rajonus;
- fondā ir audiogrāmatas un grāmatas parastajā iespiedrakstā;
- pēc lasītāju pieprasījuma grāmatas Braila rakstā ved no Rīgas;
- 52 lasītājus apkalpo pa pastu; 37 lasītājiem literatūru pienes mājās;
- **dibināta 1978. gada 1. decembrī**
- pirmā bibliotēkas vadītāja bija Dzidra Uzpils (līdz 1992. g.);
- pirmā atrašanās vieta bija LNB Ventspils TO telpās Baldones ielā 16; filiāles organizēšanu veicināja Ventspils TO priekšsēdētāja Valfrīda Feldmaņa un inspektora Aijas Veseles neatlaidība un atbalsts;
- lai varētu uzsākt lasītāju apkalpošanu, Liepājas filiāle uz laiku aizdeva daļu ieskaņoto grāmatu;
- no 1979. gada jūnija līdz 1995. gada novembrim filiāle atradās atsevišķā nelielā divistabu mājīņā (blakus LNB TO);
- kopš 1995. gada bibliotēka atkal atrodas LNB TO telpās.

NOBEIGUMS

Tikai noslēdzot grāmatu par LNERB izveidošanu un darbību, tā īsti varam apjaust, cik daudz materiālu vēl varētu tajā iekļaut un cik daudz interesantu faktu paliek ārpus šīs grāmatas lappusēm.

Darbs radies, pārvarot grūtības un neparedzētus šķēršļus. Ik pa brīdim pazuda kādi materiāli, noklīda fotogrāfijas, kas tikpat pēkšņi atradās. Kāds tīši vai netīši nodzēsa ieskenētās fotogrāfijas, un vairāku dienu darbs bija "vējā". Tad iesprūda atslēgas un bija jācinās, lai tiktu vajadzīgajā telpā. Te nu droši vien savu "pirkstu" pielicis Strazdumuižas kungs, jo 40 gadu laikā atslēgas un slēdzenes bijis jāmaina desmitiem reižu. Jā, Strazdumuižas kungam netik aizslēgtas durvis... Bibliotēkas telpās vairākkārtēji pārtrūka elektrības padeve, un uzrakstītie teksti izgaisa kā nebijuši ...

Paralēli darbam pie grāmatas bibliotēkā notika remonts. Bijām patīkami pārsteigti, ieraugot, ka gandrīz 150 gadus vecās ēkas (1853. g.) restaurētās ozolkoka ārdurvis rotā skaisti kokgriezumi, kuri, kā izrādās, bija apslēpti zem astoņām krāsas kārtām. Gaiši un mājīgi kļuvuši bibliotēkas abu stāvu gaitenī, taču uz to fona vēl vairāk izceļas daudzās neremontētās telpas. Ceram, ka arī tās sagaidīs savu kārtu un tiks izremontētas.

2002. gada jūlija beigās veiksmīga SIF projekta rezultātā pēc ilgstošas gaidīšanas tika saņemta jauna automašīna "Mercedes-Vito" lasītāju un filiāļu apkalpošanai, bet augustā tika uzsākta grāmatu oriģinālu ieskaņošana kompaktdiskos.

LNERB bibliotēkas darbu atbalsta KM, Nacionālā bibliotēkas un citas bibliotēkas. Kopš 1987. gada bibliotēkārā darbā daudz palīdz KM vecākais referents Jānis Turlajs.

Patīkami, ka LNERB bibliotekāru darbs ticis atzinīgi novērtēts. 2001. gadā I. Gailei piešķirta KM prēmija bibliotēku darba jomā par tifloloģijas nozares attīstību Latvijā un par neredzīgo vēstures pētniecības darbu. Arī vairāki citi kolēģi saņēmuši KM un LNB atzinības rakstus.

Bibliotēkas darbā liela nozīme ir sabiedrības atbalstam. Dāvinājumā no a/s "Baltijas Transporta Apdrošināšana" saņemti 200 lati 600 audiokasešu iegādei (2000. g. decembrī), no Lattelekom Interneta pakalpojumu sniedzēja "Apollo" – čeks par 500 latiem, par kuriem iegādāta uzziņu literatūra, kā arī mūzikas ieraksti audiokasetēs un kompaktdiskos (2001. g. aprīlī).

Augstākais bibliotēkas darba novērtējums ir lasītāju atzinība, pateicība, sirsnīgās vēstules. No lasītājiem saņemti grāmatu un audiokasešu dāvinājumi.

Bibliotēka tās apmeklētājiem kalpo ne tikai grāmatu apmaiņai, bet arī kā satikšanās vieta. Bibliotekāram jābūt psihologam – jāuzklausā lasītāju personīgās problēmas, jāpalīdz izlasīt vēstules, zāļu receptes un citus dokumentus. Reizēm liekas, ka lasītājs ieradies psiholoģiskās atslodzes kabinetā.

Vistrāpīgāk visu bibliotēkas darbinieku izjūtas un attieksmi pret lasītājiem izteikusi Rēzeknes bibliotekāre Ināra Zeltiņa: "Tie ir ļaudis katrs ar savu sāpi sirdī, katrs ar savu dzīvesstāstu, kur vijas skumjš pavediens – acu gaismas daļējs vai pilnīgs zudums. Bibliotēka šiem cilvēkiem palīdz acu gaismu aizstāt ar gara gaismu, tā ir dvēseles mierinājuma un veldzējuma vieta, kur tiek sanestas visdažādākās emocijas un izjūtas. Ļoti svarīgi ir prast uzklausīt un ieklausīties katrā, mierināt, sniegt pārlicību, ka jebkurai problēmai var rast risinājumu, ieteikt pareizās "zāles" – lasāmvielu konkrētam cilvēkam".

PĒCVĀRDA VIETĀ

Sirds ar manu garu
Manas grāmatas,
Ko es lasīt varu
Ir iekš tumsības,
Tās nepaliek mājās,
Bet kā godam klājas,
Visur pie man klāt,
Līksmo manu prāt'.

/Neredzīgais Indriķis/

Pirms 20 gadiem nevarējām iedomāties, ka "runājošās" grāmatas būs ieskaņotas audiokasetēs un kompaktdiskos, bet šodien tā ir realitāte. Tāpēc uzdrošināties sapņot, ka pavisam drīz mājās visiem lasītājiem būs kompaktdisku atskaņotāji un bibliotēkā visas grāmatas būs CD; ka šodien, piezvanot uz bibliotēku, rīt lasītājs savā pastkastē saņems vēlamu grāmatu; ka bibliotēkā būs datori ar runas sintēzi un Braila rindu, lai katrs bibliotēkas apmeklētājs pats varētu brīvi darboties ar datoru, izvēloties literatūru, mierīgi "pasērfot" internetā, kā to šodien dara jau miljoniem cilvēku visā pasaulē; ka bibliotēkā būs Braila raksta printeris un katrs interesents varēs izdrukāt sev vēlamu informāciju. Vēlamies, lai Braila un audiogrāmatu izvēle būtu tikpat liela kā grāmatu parastajā iespiedrakstā, un cilvēki ar redzes problēmām katru dienu gūtu informāciju vienlaicīgi ar pārējiem, saņemot audiožurnālus un audioavīzes, žurnālus un avīzes Braila rakstā. Mēs darīsim visu iespējamo, lai bibliotēkas lasītāji būtu integrēti sabiedrībā un varētu justies neatkarīgi un vienlīdzīgi citu līdzcilvēku vidū. Mēs ceram, ka tā būs!

РЕЗЮМЕ

В книге обобщены материалы и информация о предистории Библиотеки для слепых Латвии и ее деятельности на протяжении 40 лет. Здание библиотеки построено в 1853 году.

Библиотека для слепых Латвии как библиотека государственного значения существует с 1962 года. Основная цель деятельности – библиотечное, библиографическое и информационное обслуживание инвалидов по зрению.

Библиотекой руководит директор с заместителем и заместителем по техническим вопросам. Главные структурные единицы: Студия звукозаписи, Отдел обслуживания читателей с читальным залом и сектором музыки, Отдел комплектования, обработки и организации фонда, Отдел методики и библиографии, Отдел тифлологии, хозяйственный отдел, бухгалтерия и 7 филиалов в крупнейших городах Латвии: Балви, Вентспилс, Даугавпилс, Елгава, Лиепая, Резекне и Цесис. Филиалы основаны в период с 1964 по 1982 год.

В библиотеке работают 49 сотрудников, 26 из них библиотечных, 6 инженерно – технических работников. 9 сотрудников библиотеки имеют I или II группу инвалидности по зрению.

Студия звукозаписи основана в 1961 году, тогда же озвучены первые «говорящие» книги на магнитную ленту. С начала 1996 года студия полностью перешла на запись и копирование книг на аудиокассеты. При содействии Фонда Сороса – Латвия и Фонда интеграции общества в августе 2002 года был записан первый оригинал книги

форматом CD-ROM.

С помощью названных фондов начата автоматизация Библиотеки для слепых Латвии, усовершенствованы Студия звукозаписи и обслуживание читателей. В 2002 году, реализуя проект «Доступность библиотечных услуг незрячим и слабовидящим жителям», приобретён микроавтобус «Mercedes – Vito». Это значительно улучшает обеспечение литературой читателей в центре и филиалах.

Читатели в библиотеке могут получить книги плоскочечатным и шрифтом Брайля, аудиокниги, музыкальные записи, необходимую информацию. Читателям библиотеки наряду с стандартными услугами дополнительно предлагаются услуги чтеца, аудиозаписи учебной и другой необходимой литературы по индивидуальному заказу, возможность пользоваться аппаратом, увеличивающим плоскочечатный шрифт, копирование материалов с желаемым увеличением, доставка книг на дом по почте и транспортом библиотеки.

Издательство «Zvaigzne ABC» обеспечивает библиотеку книгами шрифтом Брайля. Аудиокниги озвучивает Студия звукозаписи библиотеки.

В отделе тифлологии собран обширный исторический материал о жизни, образовании слепых. Имеется литература по тифлопедагогике, тифлотехнике, спорте, глазных болезнях, социально – правовым вопросам, интеграции и реабилитации инвалидов по зрению и другим темам. Читателям доступна тифлоинформация, картотеки, справочный аппарат, копии новейших публикаций в периодике.

Благодаря поддержке министерств Культуры,

Просвещения и Науки, в 1998 году удалось осуществить первое исследование и издать «Обзор истории рукописных книг шрифтом Брайля в Латвии (1889 – 1961).»

Библиотека активно сотрудничает с Обществом слепых Латвии и библиотеками для слепых Балтийских, Восточно- Европейских и Северных стран.

Популяризации библиотеки способствует участие на выставках, публикации и информация в СМИ, экскурсии учеников и студентов различных вузов.

В приложениях дана хронология фактов и событий, показатели работы библиотеки, информация о реализованных проектах, список дикторов студии звукозаписи, перечень каталогов и картотек. В книге имеется карта Латвии, где видны районы, обслуживаемые центром и филиалами библиотеки.

SUMMARY

The book contains information and materials about the prehistory of the Latvian Library for the Blind and about its activities within the fourty year period. The building of the library was built in 1853.

Since 1962 the library has been serving national wide and its aim is to provide library, bibliographical and informational services for the visually handicapped. The library is administrated by the director, deputy director and the deputy director on technical issues. The library is structured as follows: the Sound Recording Studio with the copying facilities, the Users Service Division with the reading room and the music sector, the Division of Compiling and Organizing of the Library Holdings, the Methodology and Bibliography Division, the Typhology Division and the Accountant's Office. The staff of the library consists of 49 persons out of which 26 are librarians and 6 engineering stuff. 9 employees are the visually handicapped of category I or II. In order to provide library services for the visually handicapped covering the whole territory of Latvia, the Latvian Library for the Blind has 7 branch libraries situated in the largest cities: Balvi, Cēsis, Daugavpils, Jelgava, Liepāja, Rēzekne and Ventspils. They are established within the period 1964 – 1982.

In 1961 the Sound Recording Studio was founded and the first talking books were recorded on open reel tapes but in 1996 it was started to shift over to recording onto cassettes. In August of 2002 owing the support of the Soros Foundation – Latvia and the Society Integration Fund the first master was recorded onto CD.

As a result of a number of projects carried out the automatization of the library services and the modernizing of the Sound Recording Studio have been started. In 2002 under the framework of the project "Access to Library Services for the Visually Handicapped" the minibus "Mercedes – Vito" was purchased that is a great support in delivery of books to readers and the branch libraries.

At the library the customers can get books in Braille, talking books, music recordings as well as books in ordinary print. In addition to the standard library services the users are offered reading out aloud, recording of materials for work and studies onto cassettes according individual requests, usage of the reading machine with magnifying possibilities, copying with the magnifying possibilities, delivery of books by post and by minibus of the library.

Books in Braille are received from the publishing house "Zvaigzne ABC", but talking books are recorded at the Sound Recording Studio of the library itself.

At the Typhology Division one can find vast historical material about life and education of the blind, about the different types of writings for the blind as well as works of the blind authors and literature about typhlo-pedagogics, typhlosurdopedagogics, equipment for the blind, information on eye diseases, sports activities of the blind, about social problems and social care and rehabilitation issues and on many other topics. The users can use card indices on particular subjects and folders containing cut-outs and copies of different materials.

Thanks to the financial support of the Ministry of Culture and the Ministry of Education and Science in 1998 it was possible to issue the book "Insight in the

History of Books Copied by Hand in Braille in Latvia 1899-1961".

The Latvian Library for the Blind is actively co-operating with the Latvian Association of the Blind and with the libraries for the blind in the Nordic, Baltic and East European countries.

Participation at the exhibitions, information and articles in the mass media and excursions organized for students and schoolchildren have been of great importance for popularising the services of the library.

In the annexes of the book one can find the chronology of the most important facts and events, the indices of performance, the information on the projects carried out, the lists of the narrators of the Sound Recording Studio and of the catalogues and card files available. The book also contains the map of Latvia on which the regions to be served by the central library and its branch libraries are indicated.

LNERB lasītāju skaits (2001. g.)

1. pielikums

	Kopā	No tiem									
		< 15 gadi	NB biedri	Lasa grāmatas, klausās mūz. ierakstus		Redz. r.		Mūz. ier.	Kurus apkalpo		
				Braila r.	Iesk. gr.	Braila r.	Mūz. ier.		Pa pastu	Mājās	
Abonements	789	82	479	70	555	351	-	34	79		
Lasītava	135	16	38	15	2	133	-	-	-		
Mūz. nod.	159	58	85	-	-	80	159	-	-		
LAN	1 083	156	602	85	557	564	159	34	79		
Balvi	278	22	91	-	230	48	-	67	14		
Cēsis	197	28	116	6	151	78	-	33	-		
Daugavpils	370	51	186	15	176	223	-	23	7		
Jelgava	172	8	89	-	172	19	-	33	10		
Liepāja	301	14	153	9	195	158	-	55	1		
Rēzekne	321	27	145	2	255	121	-	37	6		
Ventspils	184	1	122	2	142	51	-	52	37		
Filiāles kopā	1 823	151	902	34	1 321	698	-	300	75		
Tiflo nod.	25	-	11	1	2	25	-	-	-		
Pavisam	2 931	307	1 515	120	1 880	1 287	159	334	154		

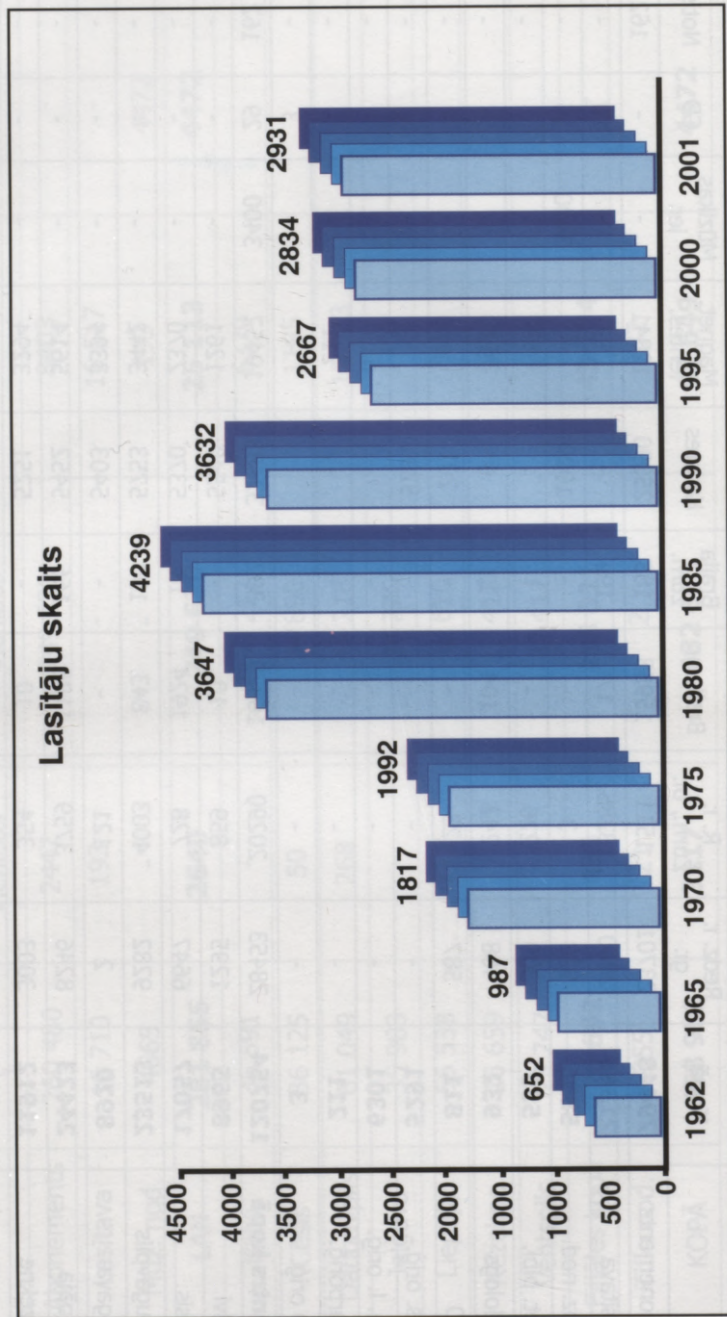
IZSNIEGUMS (2001.g.)

	Kopā	Braila rakstā		Ieskaņotās grāmatas		Redzīgo rakstā	Mūzikas ieraksti
		Vienības	2447	Vienības	249 630		
Abonements	260 480		2447		249 630	8403	-
Lasītava	16 710	193		-		16 517	-
Mūz. nod.	4665	-		-		193	4472
LAN	281 855	2640		249 630		25 113	4472
Balvi	36 591	-		30 212		6379	
Cēsis	36 125	50		34 890		1185	
Daugavpils	61 049	268		45 218		15 563	
Jelgava	35 983	-		34 276		1707	
Liepāja	56 538	111		48 610		7816	
Rēzekne	26 659	7		17 413		9239	
Ventspils	23 747	20		22 412		1315	
Filiāles kopā	276 692	456		233 031		43 204	-
Tiflo nod.	355	21		2		332	
KOPĀ	558 902	3117		482 663		68 649	4472

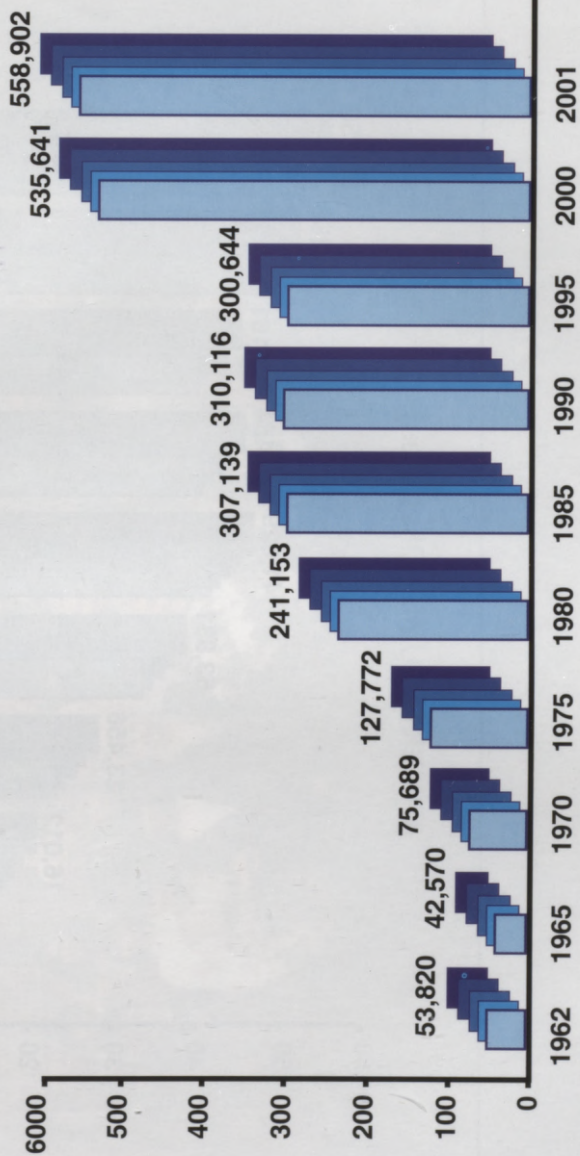
FONDS 2001. GADA BEIGĀS

	Kopā	Redz. r. gr.	R. r. žurn., br.	Braila gr.	Braila žurn.	Kasetes	Magnet. lentes.	Mūzikas ier.	CD	Notis
Abonements	79448	23701	1511	15958	185	25090	12841	-	-	162
Lasītava	21366	2860	18285	17	194	-	-	-	10	-
Mūz. nod.	5856	528	3	-	-	1900	-	3400	16	-
Met. bibli.	535	309	226	-	-	-	-	-	-	-
Tiflologs	932	468	242	104	13	6	99	-	-	-
FIO	811	587	23	-	-	201	-	-	-	-
Kas. oriģ.	5291	-	-	-	-	5291	-	-	-	-
Mg. l. oriģ.	6301	-	-	-	-	-	6301	-	-	-
Starporiģ.	211	-	-	-	-	-	211	-	-	-
CD oriģ.	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Centrs kopā	120754	28453	20290	16079	392	32488	19452	3400	29	162
Balvi	8965	1295	859	10	-	5540	1261	-	-	-
Cēsis	17057	6647	728	1924	18	5370	2370	-	-	-
Daugavpils	23513	9282	4003	843	190	5753	3442	-	-	-
Jelgava	8920	2	121	-	-	5403	3394	-	-	-
Liepāja	24423	8246	3759	1186	166	5452	5614	-	-	-
Rēzekne	11912	3003	354	10	-	5251	3294	-	-	-
Ventspils	10074	2099	611	17	-	5398	1949	-	-	-
Filiālēs kopā	104864	30574	10435	3990	374	38167	21324	-	-	-
KOPĀ	225618	59027	30725	20069	766	70655	40776	3400	29	162

BIBLIOTĒKAS DARBA RĀDĪTĀJI

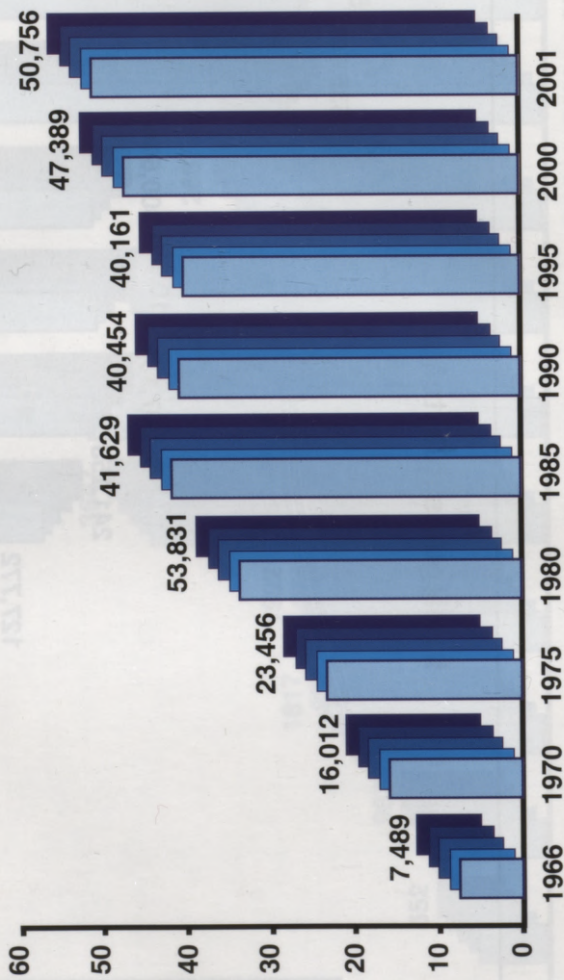

Izsniegums (tūkstošos)

Izsniegums kolektīvs 1998. gadā

APMEKLĒJUMS (tūkstošos)

Bibliotēkas kolektīvs 1998. gadā

Andis Jākobs

1998

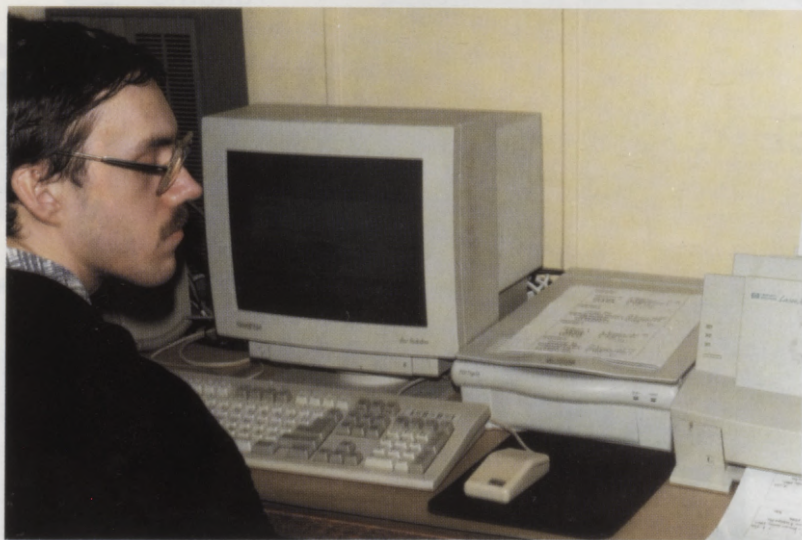
Bibliotēkas direktores vietniece Silvija Miciuna un šoferis Juris Leitāns pie jaunā mikroautobusa "Mercedes Vito"

No kreisās: grāmatvede Gita Vjaterē, galvenā grāmatvede Maija Vīksne un saimnieciski tehniskās daļas vadītāja Andra Jakobsone

Direktors vietnieks tehniskajos jautājumos Aivars Lācis

SIES inženieris Egils Česlis

LATVIJA

 Latvijas Neredzīgo bibliotēka.
Tās filiāles un apkalpojamie rajoni.

SIES inženieris Aleksandrs Jeršovs

*SIES jaunā tehnika grāmatu oriģinālu ieskaņošanai
digitālā formā*

Diktors Nacionālā teātra aktieris Aivars Bogdanovičs

Diktore Nacionālā teātra aktrise Līga Liepiņa

LAN vadītāja Anita Birģele

Bibliotekāre Inguna Pīrāga

Bibliotekāre Šarolta Mālendere

Lasītavas vadītāja Ieva Kosa

No kreisās: Komplektēšanas un apstrādes nodaļas darbinieces: Māra Prāne, Anita Matisone un Elga Rusmane

Komplektēšanas un apstrādes nodaļas darbiniece Gunta Hofmane

*Metodikas un
bibliogrāfijas
nodaļas vadītāja
Ināra Martinsone*

Galvenā bibliotekāre Indra Gromule

Tifloloģijas nodaļas vadītāja Irēna Gaile

Balvu filiāles bibliotekāre Lūcija Romka

Cēsu filiāles vadītāja Aina Karele

*Cēsu filiāles
bibliotekāre
Dzintra Pole*

*Daugavpils filiāles vadītāja Aina Lipiņa
un bibliotekāre Tatjana Zvereva*

*Rēzeknes filiāles
bibliotekāre
Ināra Zeltiņa*

Jelgavas filiāles bibliotekāri Ausma un Guntis Zvīguļi

Ventspils filiāles bibliotekāre Aija Vesele

Liepājas filiāles vadītāja Mirdza Kovaļevska

Liepājas filiāles bibliotekāre Mirdza Kronberga

Bibliotēkas darbinieku seminārs 2002. gada maijā

FAKTU UN NOTIKUMU HRONOĻĢIJA

1806	Iznāk Neredzīgā Indriķa (1783.-1828), pirmā latviešu tautības dzejnieka, kam publicēts dzejoļu krājums, grāmata "Tā Neredzīgā Indriķa dziesmas".
1825	Franšu tiflopedagogs Luijs Brails (1809.-1852.) izveido punktrakstu, ko tagad dēvē par Braila rakstu.
1872	Rīgā nodibināta pirmā neredzīgo skola.
1877	Skolu pārveido par Rīgas Neredzīgo un vājredzīgo institūtu.
1878	Braila raksts tiek atzīts par starptautisko neredzīgo rakstu.
1922	Neredzīgo skolas skolotāji P. Eihe un A. Rutkis izstrādā neredzīgo raksta latviešu alfabētu. Latvijas valdība atvēl 500 000 rbļ. inteligēnto bezdarbnieku nodarbināšanai neredzīgo grāmatu pārrakstīšanas darbam.
1926	Nodibināta Latvijas Neredzīgo savienība.
1953	Sāk iespiest grāmatas Braila rakstā latviešu valodā.
1956	Sāk apkalpot lasītājus pa pastu.
1957	Izveido Rīgas pilsētas 27. bibliotēkas neredzīgo grāmatu filiāli.
1961	1. janvārī sāk darbu Rīgas pilsētas 19. Neredzīgo raksta bibliotēka.

	1. jūlijā sāk darbu Skaņu ierakstu studija.
1962	Nodibināta Centrālā Republikāniskā Neredzīgo raksta bibliotēka
1962	Bibliotēku vada Staņislavs Miklaševičs.
1963	Bibliotēka iegūst telpas Rīgā, Juglas ielā 14.
1964	1. janvārī atvērta Cēsu filiāle.
1965	3. janvārī atvērta Liepājas filiāle. 14. februārī atvērta Daugavpils filiāle.
1973	1. oktobrī atvērta Jelgavas filiāle.
1976	Bibliotēku sāk vadīt Alma Saleniece.
1978	30. novembrī atvērta Ventspils filiāle.
1980	15. aprīlī atvērta Rēzeknes filiāle.
1981	Bibliotēku sāk vadīt Tamāra Melberga.
1982	18. jūlijā atvērta Balvu filiāle.
1986	Studijā sāk ieskaņot pirmās grāmatas audiokasetēs.
1988	Bibliotēka pārdēvēta par Republikānisko Neredzīgo bibliotēku.
1992	Bibliotēka pārdēvēta par Latvijas Neredzīgo bibliotēku.
1996	Pāreja uz grāmatu oriģinālu ieskaņošanu un kopēšanu tikai audiokasetēs.
1998	Iznāk grāmata "Ieskats Braila rakstā ar roku pārrakstīto grāmatu vēsturē Latvijā, 1889.-1961."
2002	Sāk ieskaņoto grāmatu oriģinālu ierakstīšanu CD-ROM formātā.

REALIZĒTIE PROJEKTI

Gads	Projekta atbalstītājs	Projekta nosaukums	Rezultāts
1994	Ziemeļvalstu birojs	Stipendija nepieciešamo zināšanu iegūšanai, lai uzlabotu bibliotekāros pakalpojumus redzes invalīdiem Latvijā un Lietuvā	4 bibliotēkas darbinieki 2 nedēļas stažējās Dānijas Neredzīgo bibliotēkā
1995	Sorosa fonds-Latvija	Tehnisko līdzekļu iegāde Latvijas Neredzīgo bibliotēkai, lai saglabātu ieskaņoto grāmatu ražošanu un nodrošinātu operatīvu un kvalitatīvu lasītāju apkalpošanu	skaņu ierakstu tehnikas, datortehnikas, Braila printera un kopētāja iegāde

1997	Sorosa fonds Latvija	Latvijas Neredzīgo bibliotēkas automatizācijas pilnveidošana un plašākas pieejamības nodrošināšana	Datortehnikas, programmatūras un kasešu kopēšanas iekārtas iegāde
1997	Latvijas Neredzīgo intelektuālās rehabilitācijas fonds	Grāmatu iesiešanas piederumu iegādei Latvijas Neredzīgo bibliotēkā esošo unikālo fondu saglabāšanai	grāmatu iesiešanas piederumu, faksa aparāta un audiokasešu iegāde
1998	Latvija Neredzīgo intelektuālās rehabilitācijas fonds	Eksperimentālie digitālie skaņu ieraksti CD- ROM formātā	datora un CD-ROM ieraksta iekārtas iegāde
1998	Latvijas Izglītības un zinātnes ministrija un Latvijas Kultūras ministrija	Grāmatas "Ieskats Braila rakstā ar roku pārrakstīto grāmatu vēsturē Latvijā, 1889.– 1961." sagatavošana un izdošana	izdota grāmata 100 eksemplāros

2000	Sorosa fonds Latvija Latvija Neredzīgo intelektuālās rehabilitācijas fonds Latvijas Nacionālās bibliotēkas BD Fortech	Jaunu veidu pakalpojumu sniegšana mūsu bibliotēkas lasītājiem – redzes invalīdiem; bibliotēkas apkalpojošās sfēras paplašināšana	kopētāja, plaknes skenera, datortehnikas, kasešu kopētāj iegāde un stipendija audiogrāmatu izsniegšanas punkta slimnīcā darbības nodrošināšanai
2001.	Sabiedrības integrācijas fonds	Bibliotēku pakalpojumu pieejamība neredzīgajiem un vājredzīgajiem iedzīvotājiem	Mikroautobusa un datortehnikas audiogrāmatu oriģinālu digitāliem ierakstiem un uzglabāšanai CD iegāde,
2002	Kultūrkapitāla fonda (KKF) mērķprogramma	Jaunu grāmatu un citu izdevumu iegāde publiskajām bibliotēkām	papildināts bibliotēkas krājums ar KKF mērķprogrammas atbalstīto grāmatu gada komplektu

SKAŅU IERAKSTU STUDIJAS DIKTORU SARAKSTS

Alksne L.	Jolkins A.	Radziņš L.
Antonova M.	Kalēja V.	Rībele M.
Anuševics K.	Karpoviča M.	Rone L.
Apinis J.	Kolāts Dz.	Rugāte A.
Aumale D.	Krams Ē.	Rūtiņa Z.
Ābols J.	Krastiņšone A.	Sadovska K.
Barons K.	Krauze A.	Saleniece M.
Berdņikovs N.	Kropa R.	Sandere M.
Bērziņš J.	Kušpello J.	Selga V.
Birģelis V.	Kūlainis A.	Sējāns E.
Bogdanovičs A.	Ķuze E.	Siliņa E.
Brītiņš Ē.	Lapiņš J.	Sizovs G.
Bulenberga S.	Lasmane E.	Skrjabina R.
Cīrule B.	Laurinoviča O.	Skutuls A.
Cīrulis K.	Lencs L.	Smilškalns T.
Čerkašins V.	Liepiņa Dz.	Smirnova A.
Daņilins V.	Liepiņa L.	Spilva I.
Deisons U.	Lorence D.	Springe R.
Drulle V.	Mednis H.	Stročilins P.
Eļkins A.	Mekšs A.	Tamuļēna A.
Ģirģensons E.	Mellupe A.	Vilsons S.
Gordijčuks V.	Naumovs V.	Viksne R.
Guseva A.	Nizoļenko V.	Zidkēvičs S.
Guseva Z.	Pētersone Z.	Zikova M.
Ivanovs O.	Plūce G.	Zilbalodis E.
Jarovska A.	Račevska Dz.	Zvanova I.

KATALOGU UN KARTOTĒKU UZSKAITĪJUMS

Tifloloģijas nodaļa

Kartotēkas:

- Luijs Brails (1809. – 1852.);
- Defektoloģija (1975. – 1992.) (materiāli no žurnāla "Дефектология" krievu valodā);
- Jaunākās publikācijas par Latvijas Neredzīgo biedrību, neredzīgajiem, invalīdiem (kopš 1992. g.);
- Latvijas Neredzīgo bibliotēka;
- Neredzīgais Indriķis (1783. – 1828.);
- Neredzīgo rehabilitācija;
- Oftalmoloģija;
- Personālijas;
- Personālijas (ārzemes);
- Skaņu plates (neredzīgi izpildītāji)
- 1981. – starptautiskais invalīdu gads;
- Журнал слепых "Европы" (1972. – 1992.).

Bibliogrāfiskie rādītāji:

- Žurnāla "Rosme" satura rādītājs. 1963. – 1982.;
- Žurnāls "Rosme". Bibliogrāfiskais rādītājs. 1983.–1987.;
- Žurnāls "Rosme" (Bibliogrāfiskais rādītājs. 1990.–1994.).

Lasītāju apkalpošanas nodaļa

Katalogi (informācija uz bibliogrāfiskā apraksta kartītēm, izņemot grāmatām parastajā iespiedrakstā, sniegta Braila rakstā un parastajā iespiedrakstā):

Braila raksta grāmatām:

- Alfabētiskais katalogs latviešu un krievu valodā;
- Sistemātiskais katalogs latviešu un krievu valodā.

Magnetofona lentēm:

- Alfabētiskais katalogs latviešu un krievu valodā;
- Sistemātiskais katalogs latviešu un krievu valodā.

Kasetēm:

- Alfabētiskais katalogs latviešu un krievu valodā;
- Sistemātiskais katalogs latviešu un krievu valodā.

Grāmatām parastajā iespiedrakstā:

- Alfabētiskais katalogs latviešu un krievu valodā;
- Sistemātiskais katalogs latviešu un krievu valodā.

Mūzikas sektors:

- Alfabētiskais katalogs skaņu platēm;
- Sistemātiskais katalogs skaņu platēm.

Metodikas un bibliogrāfijas nodaļa

Katalogi:

- Ieskaņoto grāmatu katalogs (ieskaņots laikā no 1961. – 1975. g.) / Centr. Neredzīgo raksta bibl. – Rīga: Centr. Neredzīgo raksta bibl., 1975. – 59 lpp.
- Ieskaņoto grāmatu katalogs (ieskaņots laikā no 1976. – 1982. g.) / Republikāniskā Neredzīgo bibl.; sast. I. Pīrāga. – Rīga: Republikāniskā Neredzīgo raksta bibl., 1986. – 46, [2] lpp.
- Magnetofona lentē ierakstīto grāmatu katalogs latviešu valodā / Republikāniskā Neredzīgo raksta bibl. – Rīga: Republikāniskā Neredzīgo raksta bibl., 1973. – 17 lpp.
- Neredzīgo raksta grāmatas latviešu valodā:

katalogs: 2 sēj. – Rīga: Republikāniskā Neredzīgo raksta bibl., 1980.

1.sēj.: Zinātniskā literatūra. - 36 lpp.

2.sēj.: Daiļliteratūra. – 61 lpp.

Periodisko izdevumu rādītājs. 1980 / Republikāniskā

- Neredzīgo raksta bibl. – Rīga: Republikāniskā Neredzīgo raksta bibl., 1980. – 6 lp.
- Каталог книг, озвученных на магнитофонную ленту на русском языке / Республиканская библиотека для слепых. – Рига: Республиканская библиотека для слепых, 1973. – 11 с.
- Каталог озвученных книг (книги за 1976 – 1982 г. г.) / Республиканская библиотека для слепых; сост. Пирага И. Л. – Рига: Республиканская библиотека для слепых, 1986. – 29, [3] с.

IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS

1. Alksnīte V. Laipni lūdzam! // Rosme. – Nr. 6 (1964), 5. lpp.
2. Ancāns L. Plaši, ērti, mājīgi // Rosme. – Nr. 10 (1984), 11.lpp.
3. Kregžde L. Bibliotēkas ikdiena un svētki // Rosme. - Nr. 9 (1987), 7. lpp.
4. Rekonstrukcijas darba projekts. – Rīga: Restaurācijas institūts, 1992. – 6 lp., sh.
5. Gaile I., Martinsone I. Latvijas Neredzīgo bibliotēka // Latvijas Nacionālās bibliotēkas Raksti. – 20.[laid.] (1998), 27. – 32. lpp.
6. Ieskats Braila rakstā ar roku pārrakstīto grāmatu vēsturē Latvijā. 1889. – 1961. / sast. I. Gaile. – Rīga: Latvijas Neredzīgo bibliotēka, 1998. – 51 lpp.

7. Melberga T. Latvijas Neredzīgo bibliotēka – informācijas nodrošinātājs invalīdiem // Bibliotēkas pasaule. – Nr. 15 (2000), 18. – 21. lpp.
8. Miklaševičs S. Starprepubliska tikšanās // Rosme. – Nr. 8 (1967), 5. lpp.
9. Miklaševičs S. Pirms trīsdesmit gadiem // Rosme. – Nr. 6 (1992), 2. – 3. lpp.
10. Liepnieks B. Cik reižu var klauvēt pie durvīm // Rosme. – Nr. 1 (1971), 3. – 5. lpp.
11. Melberga T. Uz gadskārtu sliekšņa // Rosme. - Nr. 3 (1982), 6. – 9. lpp.
12. Saleniece A. Grāmatai jāiet pie lasītāja // Rosme. – Nr. 8 (1977), 15. – 16. lpp.
13. Saleniece A. Plašu ceļu grāmatai // Rosme. - Nr. 7 (1978), 15. – 16. lpp.
14. Štola S. Gaismas ceļš // Rosme. – Nr. 6 (1986), 15. lpp.
15. Indrick, the Blind (1783 – 1828): literary passages // The World Blind. – Nr. 10 (1993), P. 71. – 72.
16. Melberga T. Braille Script Development in Latvia // Nacionalines Brailio raštijos pletra ir darbartis: tarptautine konferencija = National Braille Script Development and Nowadays: international Conference. – Vilnius: Lietuvos akluju biblioteka, 2000. – P. 100 – 103
17. Melberga Tamara. Changes in today's Latvian Library for the Blind // Neregys – knyga – biblioteka: tarptautine konferencija = Sightless Person – Book – Library: international Conference. – Vilnius: Lietuvos akluju biblioteka,

1997. – P. 141-145
18. Olsder Monique, Sewüster Josien. Latvian Library for the Blind // The library – system of Latvia: an evaluation "Annexes". – Deventer: BDI-Library School, 1994. – P. 177-183
 19. Gaile I. Der lettische blinde Dichter Indrick // Horus: Marburger Beiträge zur Integration Blinder und Sehbehinderter. – Nr. 1 (1994), S. 5.-7.

NEPUBLICĒTIE MATERIĀLI

20. Alksnīte V. Īss atskats bibliotēkas veidošanās vēsturē. – Rīga, 2002. – 3 lp.
21. Gundegas Koziolas atmiņas. – Rīga, 2002. – 1 lp.
22. Karele A. Atskatīšanās: [Mašīnrakstā]. – Cēsis, 2002. – 3 lp.
23. Latvijas Neredzīgo bibliotēkas nolikums. – Rīga: Latvijas Neredzīgo bibliotēka, 1997. – 3 lp.
24. Latvijas Valsts arhīvs. – 1960.f. – 1. apr. - 1.l. – 26., 31. – 38., 45. – 47., 59. – 63., 74. – 77., 87., 89.lp.
25. Melberga T., Martinsone I. Latvijas Neredzīgo bibliotēka – palīgs redzes invalīdu integrācijas procesā. – Rīga, 1998. – 4 lp.
26. S. Miklađeviča atmiņas: [Mašīnrakstā]. Rīga, 1991. – 16 lp.
27. Rekonstrukcijas darba projekts. – Rīga: Restaurācijas institūts, 1992. – 6 lp., sh.
28. Rīgas Galvenās arhitektūras plānošanas pārvaldes tehniskais arhīvs. – 231. f. – 6. apr. - 13592. l. – lpp.

29. Valda Vikļa atmiņas. – Rīga, 2002. – 1 kas.
30. Vītola I. Rīgas Neredzīgo un vājredzīgo institūts Strazdumuiža kaimiņu lokā. 1884. – 1900: komentāri.
– [B.v., b.i., b.g.]. - 56.-58. lpp.
31. Мелберга Т. Латвийская библиотека для слепых на современном этапе. – Рига, 1998. – 3 с.

FOTOMATERIĀLI

32. Strazdumuiža Pāles ielā 14 /Indriķa Stūrmaņa foto
// Rīgas arhitektūra / sast. un teksta aut. Jānis Lejnietis. – Rīga: Avots, [1989]. – 175.lpp.
33. Strazdumuiža Pāles ielā 14 / nezināma aut.
foto // Koka Rīga. – [Rīga]:[Neputns: LATVIA NOSTRA: Preses nams], [2001]. – 94. lpp.

ADRESE UN TELEFONI

LATVIJAS NEREDZĪGO BIBLIOTĒKA

Juglas iela 14, LV – 1024, Rīga,

Fax: 7514512

e-mail: bibmet@lnerbibl.apollo.lv

Direktore Tamāra Melberga 7514512

Direktora vietniece 7531748

Direktora vietnieks tehniskajos
jautājumos. Inženieri 7514507

Lasītāju apkalpošanas nodaļa 7514513

Metodikas un bibliogrāfijas nodaļa
Tifloloģijas nodaļa 7521388

Skaņu ierakstu kabinets 7514508
Redaktors

Komplektēšanas un apstrādes nodaļa 7514509

Grāmatvedība 7514511

Materiāli tehniskās apgādes daļa 7514510

PIEZĪMES

ADRESĒS **PIEZĪMES** FONĒ

LATVIJAS NĒREDZĪGO BIBLIOTĒKA

Juglas iela 14, LV – 1024, Rīga,

Fax: 7514512

e-mail: bibmet@inerbibl.apollo.lv

Direktore Tamāra Melberga 7514512

Direktora vietiece 7531748

Direktora vietnieks tehniskajos
jautājumos. Inženieri 7514507

Lasītāju apkalpošanas nodaļa 7514513

Metodikas un bibliogrāfijas nodaļa
Tifoloģijas nodaļa 7521388

Skatu ierakstu kabinets 7514508
Redaktors

Komplektēšanas un apstrādes nodaļa 7514509

Grāmatverība 7514511

Materiāli tehniskās apgādes daļa 7514510

PIEZĪMES

PIEZĪMES

PIEZĪMES

PIEZĪMES

PIEZĪMES

PIEZĪMES

PIEZĪMES

PIEZĪMES

PIEZĪMES

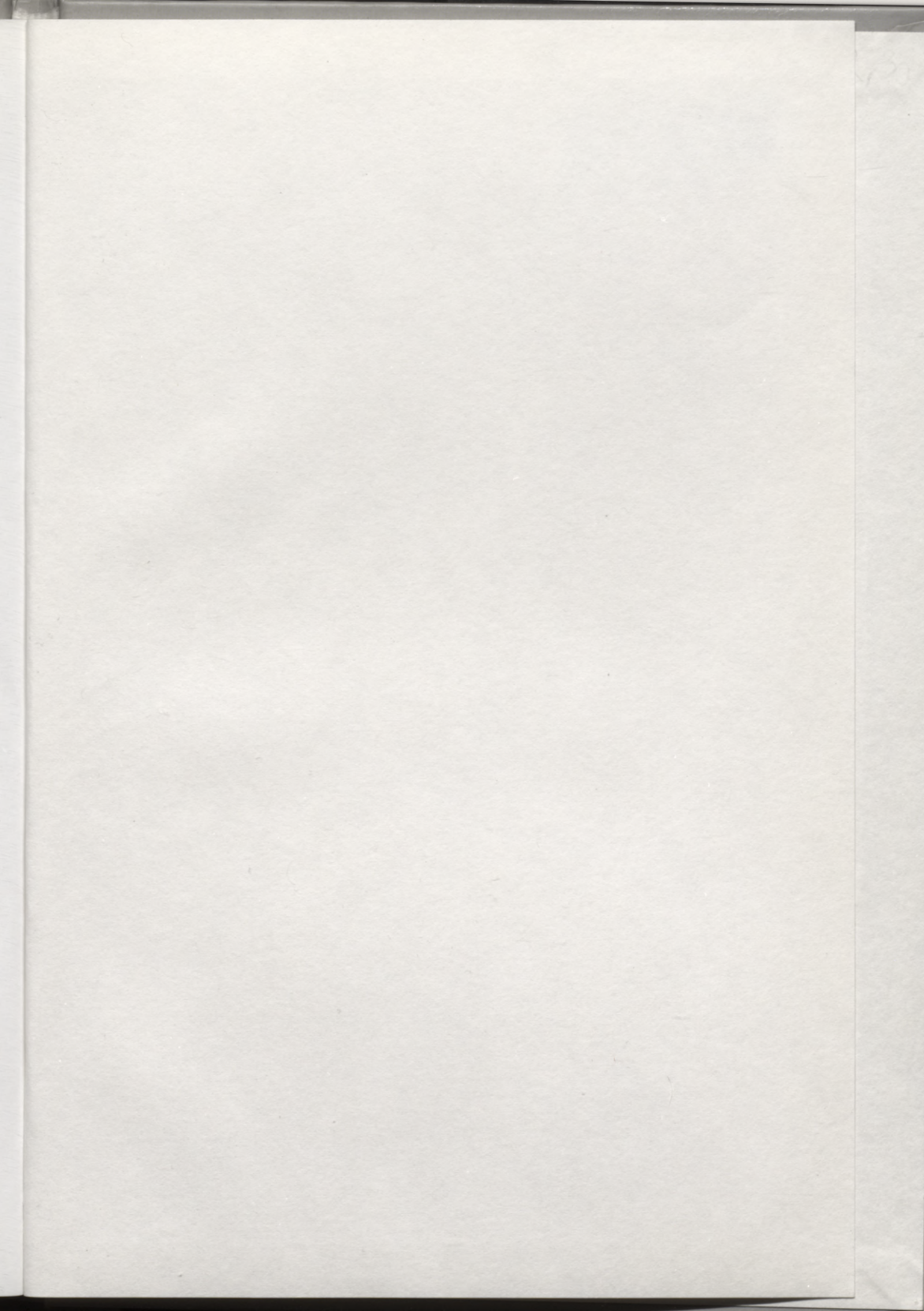
PIEZĪMES

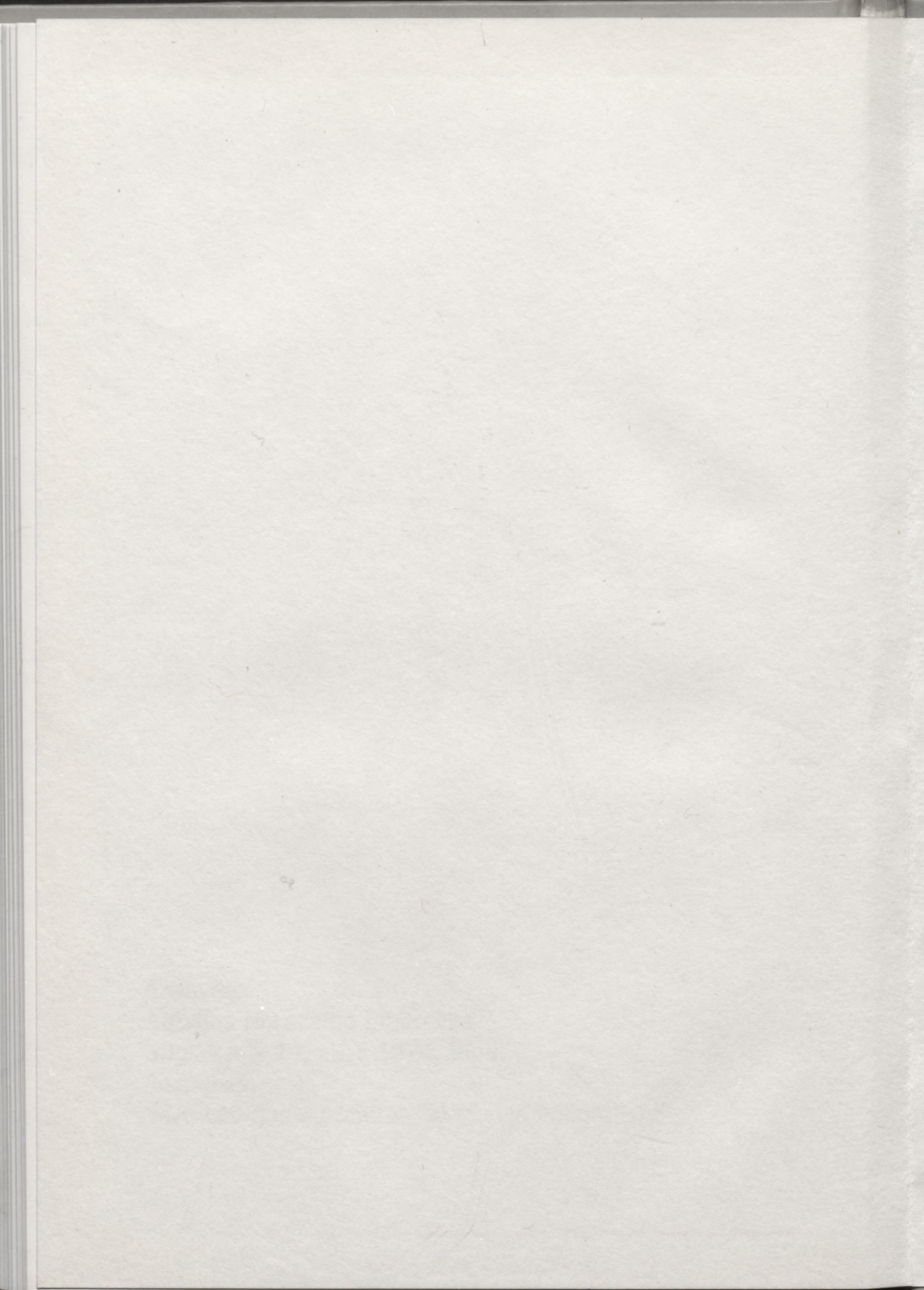
PIEZĪMES

Latvijas Neredzīgo Bibliotēka
Juglas ielā 14, LV-1024, Rīga.
Izdevējs: SIA "Latvijas – Somijas "Madonas Poligrāfijs"
Iespiests:

PIEZĪMĒS

Izdevējs:
Latvijas Neredzīgo Bibliotēka
Juglas ielā 14, LV – 1024, Rīga.
Iespiests:
SIA, Latvijas – Somijas "Madonas Poligrāfists"

[1-]

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0304040272

2003-4
144

**LATVIJAS
NEREDZĪGO
BIBLIOTĒKA**

Juglas iela 14; Rīga, LV-1024

Tālr.: 7 531748

Fakss: 7 514512

E-pasts: bibmet@lnerbibl.apollo.lv

